

279776

„LUPTĂ PENTRU LUMINĂ”

„LUMINA PRIN LUPTĂ”

LITERATORUL

REVISTA LITERARA DIN BUCURESTI

„CONTROL DE STIL”

„LIBERTATE DE IDEI”

ANUL III. — N° 9.

Semestrul al doilea

S U M A R U L :

Pag.		Pag.	
514	Cuza-Vodă. Spectacol in un act	552	Mam stins »
521	Dormeci. poezie	552	Vornicul Bucioc »
522	In foc »	554	Albumul poezie »
523	Monumente istorice »	554	La portretul ei »
529	Tot mai mult sa te iubesc. poezie »	555	Pe album »
530	Buchetul »	555	De me estu »
530	Lui A. M. »	555	leii... »
531	Maxime »	559	Neurocicirile unui chi- uz [după Jules Verne] »
532	Estrase din ziare »	570	Poetul Al A. Ma- cedonski poezie »
533	Na poezie »	571	Amicului meu Ianco- vescu. poezie »
534	Săriteul »	572	Sororile de Caritate poezie »
535	Mf. din amitate. proză »	573	A Mr. le Conseiler d'etat Bolcean »
536	Furtiva poezie »	575	Nota Administrației
536	Mam dus »	576	Erata — Post-scriptum
537	Lui A. M. »		
537	Analiza critică — A- lexsandri »		
550	Lui Angel Dumitrescu, poezie »		
553	Mister »		
	De Al. A. Macedonski		» Al. Slăniceanu
	» Th. M. Stoinescu		» Catilina
	» Carol Serob		» Al. A. Macedonski
	» Al. A. Macedonski		» Th. C. Penculescu
	» Ion N. Iancovescu		» Ion N. Iancovescu
	» Al. A. Macedonski		» Al. A. Macedonski
	» Th. M. Stoinescu		» Duiliu Ioanin
	» D-na Antonia Elvira		» Th. M. Stoinescu
	» Al. A. Macedonski		» Locot. B. Bogdan
	» Al. A. Macedonski		
	» Carol Serob		

BUCURESTI

24, Tipografia Modernă, Gregorie Luis, Strada Academiei, 24

1882

„LUPTA PENTRU LUMINA”

„LUMINA PRIN LUPTA”

LITERATORUL

FONDAT la 1880 IANUARIE

DE D-NIŢ AL. A. MACEDONSKI ŞI TH. M. STOENESCU

CONTROL DE STIL.

LIBERTATE DE IDEI

ABONAMENTUL :

Pe şase luni 10 lei ; pe an 20 lei.

ADMINISTRAŢIA ŞI REDACŢIA

Strada Colţei, No. 50.

SCRISORILE NEFRANCAŢE SE REFUZĂ

CUZA-VODĂ

Spectacol original într-un act şi în versuri de d. Al. A. Macedonski

PERSOANELE

*Cuza**Elena-Doamna**Umbră lui Traian**Umbră lui Mihail-Viteazu**Umbră lui Ştefan cel mare**Ţările-Unite* { Două Ţăranci legate prin lanţuri
de trandafiri şi de ştejar.*Umbră Trădării* { Cu mai multe capete; toate re-
prezintă pe Februaristi, iar în
mijlocul lor, mai sus de cât
cele-l-alte, un dublu cap, re-
prezentând faimoasa dualitate.*Umbră Morţii**Ţeranul Impământenit**Cei doi Prinţi, fi ai lui Cuza**Un arnăut**Un delegat al adunării.**Mai mulţi alţi delegaţi, ofiţeri, soldaţi,
popor. Muzici.*

Şcena se petrece în Iaşi în noaptea alegerii de Domn. Piesa este calculată pen-
tru a ţine la reprezentare o jumătate de oră.

(Drepturile autorului rezervaate.)

ACTUL I

Şcena înfăţişează o cameră de culcare; două candelabre aprinse. Pat cu polog
în faţa publicului, în fund; Uşă în dreapta patului; uşi laterale; o sofa în dreapta;
o meşcioară lângă; la ridicarea cortinei, Doamna Elena şi Cuza stau pe sofa.

SCENA I

Cuza, Elena

Elena

Îţi arde mâna... Iată... ghicesc: — Tu ai jucat
Din noă, pierzându-ţi banii la stosul blestemat...

De-ai pierde numai banii ! Dăr  nsa i sănătatea
  i-o p erzi,    i tu 'mă jurase i...

Cuza

Te rog aibi bunătatea
 Eleno, de m'ascultă . . .   Mi-e era de tot urit
  'am vrut numai în glumă să joc....

Elena

In glumă ?...   C t
 Te costă oare gluma ?

Cuza (incurcat)

Nimic !... O secătură...
 Dar cad de oboseală  i somnul mă cam tură....

Elena

 i ce ?... Să dormi când este alegere de Domn ? ..

Cuza

Aleagă-se în pace ori-cine...
 BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Mi-este somn !

Elena

Alegerea lui Negri e sigură se pare....

Cuza

E  cred că din potrivă Sturzi ti  sunt mai tari
 Căci a  în a lor parte destui proprietari ; . .
 Moldova jumatate le cade pe mo ie...

Elena

Dar tatăl  i cu fiul să ceartă pe Domnie !

Cuza

Eleno, toate bune.... [casca]

Elena [scul ndu-se]

Văd  ns  că  i-e somn...

Cuza

 i e mai dulce somnul de c t s'alegi un Domn....  
 Mă culc de o cam dată a a cum sunt,   căci poate

La noapte se se 'ntemple rēzmeliță 'ntre gloate. —
Acuma, — bună seara.

Elena

Te las ca să te culci

Cuza

Faci bine. Noapte bună.

Elena

Ce grabă! — Vise dulci!

[İese]

SCENA II

C u z a [*singur*]

Cuza [*sculându-se*]

Acuma că sunt singur....

[Sē deschie la mondir]

Aidem! — Sē uit o clipă

De traiū, de grijă, de țară, de-a zilelor risipă...

[Stinge câte-va luminări, după o pauză : către pat.]

O! Pat! Nu este somnul măi bun, măi cu folos,

De cât să mergi acolo s'alegi vr'un ticălos?....

[Măi stinge câte-va luminări și se duce spre pat]

Și am pierdut o sută de galbeni pe un Rigă...

Norocul 'și-a dat mâna la joc ca să mă frigă...

[Șade pe pat și sfirșește versurile ce urmează culcat : fața este către public.]

De-o fi să ȳasă Sturza, atunci pirjol și foc...

De astăzi joc pe dama... Noroc!... Noroc!... Noroc!

[Adoarme ; muzică în surdină ; rampa se coboară de tot și odată cu coborirea ei se lasă peste scenă o cortină de gaz albăstru prin care se vede Cuza dormind)

SCENA III

Cuza, Umbrele

[Umb a lui Traian apare din dreapta scenei și înaintează cu mișcări automate și fără gesturi către pat Voce închisă.]

Umbra

El doarme?

[mică pauză]

Dormi căci soarta în locul tēu veghiază

Și Dacia subț tine, în parte, o 'ntrupează

Din nou!...

LITERATORUL

Cuza [dormind]

Un om aicea?... — Prieten sau dușman
Răspunde-mi cum te cheamă și ce vorești?...

Umbra

Traian!

Cuza

Traian?... E cu puțință?... Traian?... Dar poruncește
Să fac ori-ce, și gata voi fi la tot.

Umbra

Domnește!

Cuza

Eü Domn?... Eü?...

Umbra

Pentru-aceasta mormântul mi-am lăsat
Nepoate, ș'al meu suflet în toți s'a strecurat....
Subt tine-apar unite surorile-amândouă
Și Dunărea pe malu'i revede-o Romă nouă
Fii bun, fii drept, fii mare, — coroanele sosesc!

[trece în stânga scenii și rămâne nemișcată]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuza

Dar când?... Dar cum?... Vorbește-mi Traian!...

[se uită împrejur]

Nu'l mai zăresc!

Nimic! — Ca o nălucă s'a dus! — Ce aiurare.

[Umbra lui Ștefan a intrat și în timpul cât a vorbit Cuza s'a apropiat de pat. Cuza zărind umbra lui Ștefan].

De astă-dată ênsă, ești tu Ștefan cel mare...

Te recunosc...

Umbra [gest corespunzător]

Tăcere!...

[Ștefan își scoate mantaua cu maiestate și o depune peste Cuza învelindu'i pe jumătate în ea; după aceea își scoate coroana și o depune pe perină la capul lui].

Acuma, — se trăiești,

Moldova multă vreme ca Domn s'o stăpânești... —

Ce n'au putut să facă strămoșii tãi, — vei face...

La mal vei scoate țara prin cărma ta dibace

Și pregătind cu 'nctul mărățul viitor

Vei ridica opinca la gradul de popor!

Umbra lui Mihaiu { Ea a intrat ca și a lui Ștefan, pe când s'a
zis versurile de mai sus; — către Umbra lui Ștefan.

Ștefan, și eu din parte-mi dorind să se 'nfrățescă
Cu dulcea ta Moldovă câmpia Românească
I-aduc a mea coroană, și mâna ți-o întind!

[Depune căciula sa alături cu coroana lui Ștefan și dă mâna umbrei.]

Umbra lui Ștefan

A mea de azi 'nainte de-a ta n'o mai desprind...
Mihaiu, Călugărenii, sfințesc a ta mărire

Umbra lui Mihaiu

Și tu ai viața 'ntreagă drept câmp de nemurire

Cuza

Dar mie ce-mi dați oare măreților eroi?
Ce glorie 'mi va face mândria 'n lume?

[Umbrele lui Ștefan și Mihaiu se dau înapoi și arată către cele care au intrat]

Țările-Unite și Țăranul desrobot

Noi!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuza [după o mică pauză]

De când se află 'n stare un om și două fete
A laurului frunză s'amestece în plete?
Mihaiu, Ștefan, răspundeți...

Umbra Moldovei

Veți ști... fiți liniștit.

Umbra României

De când și om și fete au nume strălucit! —
Privește-mă mai bine: Ca slovă lângă slovă
Cu mine stă unită surora mea Moldovă,
Și tu, ce faci minunea unirii noastre, — ești
Mai mare ca toți Domniii bătrânelor povești...
Trăiască Vodă-Cuza trecut la vecinicie,
Căci noi, dacă ne *ducem*, se naște-o *Românie!*

[Umbrele Țărilor-Unite trec în stânga lângă cele-lalte. Țăranu, rămâne]

Cuza

Și tu, cine ești oare?..

Țăranul

Țăranul desrobotit!

(El trece de asemenea în stânga)

Cuza (a parte)

Ce soartă, — ce mărire, — ce vis...

[Umbră Trădării înainte de a-și sfârși Cuza versul, intră și cum zice »ce vis» se apropie; giulgiul negru subțire care își ascunde capetele și subțire care se ascunde întregul ei corp, cade, și...]

Umbră Trădării

Și ce sfârșit!

*Cuza (cu groază)*Cu capete mai multe, născând înflorarea,
Dar tu grozavă iazmă ce nume porți?*Umbră (mimică)*

Trădarea!

[trece în stânga]

Umbră Morții [ținând de mână Umbră Posterității]

Și eu ce-i viu în urmă, sunt Moartea, — ensă eu
Sunt muma care duce pe om la Dumnezeu!
M'arăt tocmai atunci când niminî nu m'așteaptă,
Dar eu aduc cu mine Posteritatea dreaptă
Să judece senină pe micî ca și pe mari
Privește-o: — Ea 'ți depune coroane funerari!

[Posteritatea sub forma unei femei pune pe pieptul lui Cuza o coroană de fol de laur și de chiparos]

Prințul, fiu al lui Cuza } ținând de mână pe fratele său mai mic;
Prințul e îmbrăcat în uniformă de soldat

Iar noi, iubite tată, urmașii tăi în lume,
Spre ținta lui măreață vom duce al tău nume,
Căci vrem ca toți Româniî cu giasul intrunit
Să strige: — **Vodă Cuza, trăiește — n'a murit!**

[Trec în stânga; Muzica în surdină intonează „Hora Unirii”; Umbrăle încep să se miște încet și una câte una își dau mâna cântând cu jumătate de voce: treptat, ele formează o horă împrejurul patului; Cuza se vede dormind, patul fiind pus pe o platformă cu trepte; Umbră Trădării singură rămâne la o parte. Muzica crescendo. Hora se formează într'un semi-cerc deplin Umbrăle joacă din ce în ce mai iute fără ăense a li se auzi pasurile pe scânduri pene în fine cântă cu vocea tare:]

„Haî să dăm mână cu mână
Ceî cu inima Română

Să 'nvêrtim Hora frăției
Pe pământul României." etc.

[Hora e cântată întreagă cu variante de ridicare și de scădere a muzicii. Se aude un tun. Muzica încetează dintr'odată. Umbrele se desfac în două părți; parte se retrag cu înțeleală în dreapta odăii; parte în stânga; asupra lor se trag cu repeziciune două cortine cenușii ce nu cad de sus ci se trag în lungul scenei; ele formează nouă pereți odăii îngustând'o. Umbra Trădării rămâne; se aude o a doua lovitură de tun; în acel moment Cuza se deșteaptă și Umbra Trădării se ascunde la căpêtiul patului sub polog arătând printr'aceasta că din acel moment nu'l va mai părăsi și că va veghia neînceput la capul său. Lovituri de tunuri repețite, zgomot, muzici și urale sub ferestre; Cuza sare jos și se duce spre ușa din fund de la dreapta patului; ea, cât și cele laterale se deschid cu violență].

SCENA IV

Cuza, Delegați ai Adunării, Ofițeri, Soldați, un Arnăut, Elena-Doamna

Cuza

Cu zgomot și cu larmă ce lucru v'ă aduce?..
Orî intră Turcii 'n țară bătui-ar sfânta cruce?
Orî este Iașu 'n flacări?... Dar spuneți-mi, — vorbiți!

Unul dintre Delegați

Obșteasca Adunare....

(Uimirea și taie vorba)

Cuza

Ei bine?..

Delegatul

Să trăiți

Măria-Voastră, — astăzi v'ălege Domn.

Cuza (glumind)

Prea bine;

Dar glume de-al de astea n'ău trecere la mine...
Duceți-v'ă și spuneți la cei ce v'ău trimis
Că festa e hazliie, de și fără 'nțeleș!

Voci (de afară)

Trăiască-Vodă-Cuza!

Vocile dinduntru

Trăiască!

Doamna Elena (intrând)

Unde este?..

Un Arnăut (de la ușa)

Lăsați-mă să intru că am să'î dau o veste!

Elena (zărind pe Cuza)

A! Iată'l! — Alecsandre, ești Domn!

Cuza

A 'nnebunit!

Elena

Ești Domn!

Cuza

E cu putință?..

Elena

Da

Cuza (a parte)

Visul s'a 'nplinit!

[Către Elena]

Atunci, — de nu e glumă.... —

[Către Delegații]

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Primesc coroana Țării...

Intoarce-vă'ți îndată să spuneți Adunării

Că jur pe sfânta cruce...

Arnăutul (de la ușa)

Dar vreați ca să'î vorbesc!

Cuza

S'o port cu demnitate și 'n lege să domnesc!

Delegații

Trăiască Vodă!

Toți

Hura! Trăiască!

Arnăutul (apărând)

La o parte

Mai iute, căci de groapă un pas îl mai desparte!

[Toți se dau înlăturî; Arnăutul înaintează în mijlocul golului, se apropie de Cuza, scoate un pistol, țintește, dar de o dată îl azvêrle jos și cade în genuchi. Acțiunea se petrece repede].

Arnăutul

Măria Ta! Iertare! — Cu brațul înarmat
 Veneam a 'ți pune 'n frunte pistolul blestemat
 Când eă zării de-o dată în mândra ta privire
 Chiemarea ta măreață și trista-mi înjosire!

[Cel de față vor să 'l aresteze]

Cuza

Lăsați'l: — Este liber să meargă unde vrea:
 O faptă ne 'nplinită nu este-o faptă rea!

[Către Elena]

Acuma, — vin Eleno: Ne-așteaptă toți...

Elena

Condu-mă

[Cuza îi dă mâna și se îndreptează spre ușă; toți îl urmează. Un delegat vine în fața scenei.]

Delegatul

Moldova are de-astă-ză un tată și o mumă!

[Cortina cade. Finele actului și al piesei]

Al. A. Macedonski.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DORMEAÎ...

Dormeaî, — și eă când te-am văzut
 Că dormi cu brațele întinse,
 Un fulger viu m'a străbătut
 Ș'un dor sêlbatec mă coprinsă:
 De nu te-ai fi redeșteptat,
 Mă prind că te-aș fi sêrutat!

Dormeam, — și 'n vis mi se părea
 Că dormi alătura cu mine;
 Simțirea 'n pieptu-mi tresărea
 Și prin eter zburam cu tine:
 De nu m'aș fi redeșteptat,
 De sigur te-aș fi sêrutat!..

Th. M. Stoenescu.

ÎN FOC

E frig... ca 'n orî ce iarnă și e 'ntuneric mare
 Mă uit să ved în sobă de n'a rămas cumva
 De-a seară vre-un tăciune. Nimic. Și tremur tare
 Mă uit să ved prin casă vre-un lemn pe undeva.

Găsesc vre-o trei surcele, — trei pietre prețioase! —
 Acuma'i meșteșugul, am numai un chibrit
 Și soba nu prea trage... oloanele sunt groase, —
 Cum Doamne să fac focul? 'Mi-e frig... — sunt amorțit!

Mă duc pênă spre masă încet pe dibuite
 Să iaū vre-o trei jurnale, cu ele să aprind
 Doritul foc în sobă... Le iaū pe nemerite
 În fine... Flacări roșii de-odată le coprind.

Mă tem să nu se stingă și nu mai am jurnale
 Mi-aduc aminte ênsă de-o carte ce-am primit.
 Autorul mi-o trimise că eu nu am parale. Cluj
 Să cumpăr cărți acuma. Destul am tot citit.

Și cartea e de versuri. — Un nou poet de baltă
 Din scoarță 'n scoarță cântă de stele și de nori
 Să plimbă ca pe stradă prin lumea ceialaltă
 Adună numai crinii și rozele din flori.

În foc!... — Mai am pe masă frumos împachetate
 Legate c'o panglică scrisorile de-amor.
 Câte suspinuri false pe pagini parfumate!
 În foc!... — Nu cred nimica din tot coprinsul lor.

Mai am scrisori o sumă de la amici și rude
 Toți cântă verzi-uscate și 'mî spun că mă iubesc
 Minciuni! căci toți au inimă nesimțitoare, crude,
 În foc!... — Mi-a dat vre unul un lemn să mă 'ncălzesc.

Mai am certificate de când eram în școală
 Diplome și decrete,.. dar ce 'mî mai folosesc

Eü nu pot së pun mâna pe vre un os din oală
In foc !... — In slujbe intră acei ce linguşesc.

Maï am. — Dar focul arde şi s'a 'ncälzit in casă !...
Më 'mbrac. — Se face zioă. — Së ies më pregătesc,
Incep së plâng... Din toate ce am avut pe masă
O mâna de cenuşă in sobă maï zăresc !

Carol Scrob.

NOTIŢE LITERARE

Publicăm in numărul acesta unul dintre rapoartele d-lui Macedonski asupra Monumentelor Istorice. Së ştie că d. Macedonski a fost însărcinat cu această misiune de către d. V. A. Urechiă, fostul ministru al Instrucţiunei. Ne abţinem de a face vre un comentariu asupra lucrării d-lui Macedonski; ne mărginim numai a constata că intru cât se atinge de *Io* al Domnilor din vechime, d-sa se uneşte cu părerea lui *Cezar Boleac*, ce pe cât ne aducem aminte, este identică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **Redacţiunea.**

MONUMENTELE ISTORICE

MANASTIREA HOREZU

Domnule Ministru,

Intre toate Mănăstirile de peste Olt, de o deosebită însemnătate mi s'a părut a fi cea de la Horez.

Frumos aşezată între dealuri înalte şi păduratice, mănăstirea se ridică pe o culme şi înfăţişează vederii maï mult unul dintre măreţele casteluri feudale de prin Tyrol saü de pe Rhin, de cât un simplu loc de rugăciune. Spre a putea së ajungî in curtea mănăstirii, trebuie së străbaţi douë porţi şi douë rënduri de im-prejmuirî. Drumul de la äntëia poartă şi pënë la a doua, pare a fi maï mult patul unui torent de cât o cale de träsură, şi in adevër, in epoca ploilor, acel drum nici nu este altceva.

Cu o vie dorinţă de a vedea, am sosit la Horez, aşezëmënt religios vestit in toată Oltenia, şi despre care, äncë din copilärie, auzeam povestindu-se multe. Pădurile prin care trebuie së trecî pentru a sosi acolo, negreşit că pe acele vremuri căutaü së fie mult maï dese şi nestrăbătute de cum sunt astăzi, căci nu este şcenă

din bazme și povești cu *Miază-Noapte* sau *Muma-Pădurii*, care se nu se petreacă în acele locuri. Cel puțin, astfel se povestea de bătrâni. Și densii, cu multă tragere de inimă, le aduceau în vorbele lor ca niște spăimâie pentru copii, spunând și repetând sau că:

„In pădure la Horezu

„Cântă veșnic ciuhurezu.“

Sau că *Miază-Noapte* se face *mince* și aleargă dupe trăsurile călătorilor mai încărcăți de păcate de cât cei-l-alți.

Mărturisesc cu părere de rău că de și am auzit și eu cântecul *ciuhurezului*, n'am dat ênsă, nici de *Miază-Noapte* nici de *Muma-Pădurii*, fie pentru că știaș că sunt *obraz politicesc*, fie pentru că atuncea când am trecut prin acele locuri era tocmai la o zi mare! Intr'un cuvânt, cu toate pădurile ce mai înconjoară mănăstirea, ea nu înfățișează astăzi o priveliște tocmai atât de închisă și de sêlbatică pe cât mă așteptam, măcar că am străbătut ântêia poartă a curții cam pe la chindie!

Intipărirea ce Mănăstirea face asupra călătorului este măreață, așa că, vèzênd'o, începî să crezi poveștile lui Dumas în care vorbește despre castelele lui Brîncoveanu, ca și cum, la noî în țară, ar fi egzistat asemenea clădiri.

Adevêrul și este, că atât Tizmana cât și Horezul, sunt niște casteluri în toată puterea cuvântului. Cu inleznire îți vine să crezi, vèzêndu-le întărite cum sunt, și cu meterezurile ce au, că ele au fost zidite mai mult pentru ca Domniî să afle în ele un loc de scăpare sau de retragere la vremuri de nevoi, de cât pentru ca să slujească de case de sihăstrie.

Este drept că și priveliștea lăuntrică a Mănăstirii te întărește și mai mult într'o asemenea credință.

Un singur lucru este de căit, și anume, că odăile ce au fost toate boltite, acuma se află tăvănite, stricându-li-se printr'aceasta felul lor de veșchimé.

De altminteri, grosimea uriașă a pereților, lărgimea odăilor, și mai ales odaia de primire dinpreună cu iatacul ei și cu mobila din alte vremuri ce o 'npodobeste, totul, își dă mâna pentru a desmormenta trecutul și a'l face să treacă cu șirurile lui de năluci, aci voioase, aci sângerânde, pe dinaintea oîchilor sufletești ai fiecărui.

Căci și este cu neputință să doarmă făptură de om în Sfânta Mănăstire a Horezului, fără ca în mijlocul marelui odăi de primire cu paturile ei de pe vremea de atuncea, cu dulapul ei larg și înalt ce se află băgat în zid și în întrul căruia zac teancuri de cărți prăfuite, cu scaunele ei de damască verde și cu portretul Banului Grigore Brâncoveanu și al Doamnei Safta, — este cu neputință zic, fără ca atuncea să nu simtă prin inimă niște înfiorări taînice și un fel de teamă de a nu vedea morții deșteptându-se și pe Măria Sa Brâncoveanu-Vodă, călcând nobil și trist în mijlocul seminției sale de martiri!

Tot ce te înconjoară în acele odăi, ca mobilier, ca podoabe și chiar ca așezemânt, de și se află în parte stricat și ne-la-locul său, are ênsă o înfățișare Domnească.

Maica Stariță a aceluî așezemânt, cu nume de Filofteia, ține pe lângă a-aceasta, lucrurile, într'o atât de bună rânduială, în cât, odăile par a fi părăsite

de ȧeră de alaltăieră, și, Vodă Brâncoveanu, s'ar putea scula din groapă că ar avea unde conăci dinpreună cu toată curtea sa Domnească!

Iatacul pare că 'l și așteaptă, și nu e de mirare ca largul și vechiul pat de lemn scump să fi și primit între cei patru stâlpi ai săi ce sprijinesc un frontispiciu tot de lemn, pe acela, care în închisoarea din șapte-turnuri, va fi căutat, poate o rogojină și nu o va fi găsit.

De subt o coroană lipită de tavan, cade peste tot patul un polog alb. La picioarele aceluiași pat se află o masă pe care stau așezate busturile de var ale Banului Grigore Brâncoveanu și al soției sale, a cărei frumusețe este rară și clasică!

Mobilierul iatacalui se completează printr'o canapea și scaune. Este astfel o odaie aproape Domnească. — Aștearnă-se pe jos câte-va piei de tigrii, înlocuiască-se pologul prin valuri de dantelă peste matase, acopere-se scândurile cu covoare de Persia, îmbrăce-se scaunele și canapeaua cu o stofă scumpă, apoi, — câte-va tablouri, o oglindă, și odaia poate priimi în sinul ei pe un împărat!

În asemenea condițiuni, nu este de mirare ca, la zgomotul vântului ce suflă priu galeriile boltite sau pe subt privdoarele sprijinite de stâlpi, să uși în acele odăi, timpul nou pentru cel vechiu!

Astfel, — atuncea ca și acuma, — l'am uitat și eu, și subiectul m'a tirit mai departe de cât voiam. Poate ênsă, că și acest lucru să aibă partea sa bună, îndemnându-se printrênsul, a se cerceta mai des de către acei care iubesc rêmășițele trecutului, Monumentele noastre naționale și mai ales mănăstirea Horezu.

În biserică sunt o mulțime de chipuri murale, ale căror inscripțiuni le notez precum urmează:

I. — „*Io Constantin Brâncoveanu cin Preda Brâncoveanu Voevod Kraiovescu.*“

Alături se află copii săi, Constantin Voevod și Matei Voevod.

Toți poartă tătărce poleite, briuri verzi având coroane pe cap și giubele cafenii.

II. — *Chipul mural al lui Constatin Cantacuzino Voevod cu însemnare că a domnit pênă la Matei Vv.*

III. — *Jupâneasa Ilinka Doamna lui Constantin Cantacuzino V-v. cu însemnare că este fica lui Șerban V-v.*

De observat este în îmbrăcăminte a acestei Doamne că poartă pălrie de pe care scapă în jos un zăbranic subțire sau un vël.

IV. — *Preda Brâncoveanu bi-vel vornic și postelnic.*

V. — *Papa postelnic cin (sin) Preda: Io tata lui Constatin V-v.*

Aci se poate observa precum am avut onoare a dezvolta și în alte raporturi că nu numai Domni ȧării să desemnaș prin *Io*, ci și diferiții boieri de ântetia treaptă. *Io* nu poate fi astfel *Ion* și nu poate fi lutat în înțeles de titlu, ca *Cezar* și *August*, mai ales când îl găsim și la femei, ca de egzemplu în următoarea inscripțiune:

VI. — „*Jupâneșita Io Stanca Cantacuzinescu.*“

— Costumul cu care este îmbrăcată se compune dintr'o pălrie cu marginile întoarse în sus și dintr'o haină roșie înpodobită cu blană neagră.

În ceia ce privesce pe *Io* rezultă astfel în modul cel mai sigur că el desemnând și pe femei care chîiar nu sunt cel puțin Doamne ale ȧării, nu poate să fie

un derivat din *Ioanițiu*, ci pur și simplu, *eu*, — aceia ce și este și aceia ce a și rămas pănă și la cel din urmă om din popor. În adevăr, pentru a se subsemna, țăraniî pun pănă în ziua de astăzi pe *Io* înaintea numelui lor, ca de egzemplu:

„*Eu Gheorghie al Petrii*, saŭ, *Eu Stan al lui Dinkă* și așa mai încolo.

Lucrul nici nu este de mirare căci poporul procedează în tot d'auna prin a imita pe cei mari, și negreșit că *eul* ce precedează semnătura celor mai mulți dintre țărani, nu pôte să fie de cât împrumutat de la *Io* al Domnilor. Se va repeta ênsă, că *Io* era luat ca titlu Domnesc.

În acest caz cum s'ar putea ecplica faptul că Domniî îngăduiau boierilor să 'și'l însușească întrebuițându-se pănă și de femeile lor. Să va zice ênsă că poate să fie pus une ori și din greșeala zugravilor.

Lucrul ar fi cu puțință, ênsă, *Io* se află sculptat și în argint și acolo vorbă de greșeală nu mai poate să egziste.

La *Mănăstirea dintr'un lemn*, am dat în adevăr peste o anaforință de argint în a cărei inscripțiune, *Io* se află întrebuițat de *Jupâneasa* ce a dăruit'o.

Chipurile murale din paraclis au următoarele inscripțiuni:

„*Io Constantin Basarab, V. V.*“ *dimpună cu copii săi Const. V. V. și Radu V. V.*“

Alături, se află chipurile, Doamnei Maria soția sa dimpună cu fiî săi *Ștefan* și *Matei* V. V.

În biserica de la *Bolniță* (cimitir) se află chipul mural al *Jupînului Neagu l Postelnicul* cu însemnare că este tatăl *Doamnei Maria*, și chipul lui *Ioan Antonie V. V.*

Mănăstirea Horezu este din temelie săvârșită, precum se citește în pisanie de „*Io Const. Brîncov. V. V. cu toate câte pe dinăuntru și pe din afară împreună, zidite sunt, înpodobind'o, înfrumusetând'o și jugrăvind'o asemenea.*“ Data ce se găsește înscrisă este de 7203 de la făcerea lumii (1694 de la Christos).

Ca sculptură, înăuntrul bisericii, se deosibește catapeteazma, și în afară, ușile.

În curte, pe sub arcadele circulare ale chiliilor, se află scos mai în relief un balcon de la care, pornește o scară de piatră făcută, precum se dovedește din pisanie, cu chieltuiala *arhimandritului Dionisie Bălăcescu în zilele lui Constantin Racoviță V. V.* La balcon nu e stîlp ale cărui aplicațiuni ornamentale se se asemene și ei se află prea bine păstrați de și nu sunt de cât de var, saŭ mai bine zis de ciment. Acei stîlpi sa' ū întărit ca și scara și saŭ lustruit de timp, așa în cât lezne se poate presupune că sunt ciopliti din piatră. Între reliefurile balconului am găsit pajerea țării ast-fel precum o descriu aci.

„Un cap de zimbru la dreapta, de asupra lui, un soare. o stea lângă soare și alături o semi-lună. La stînga capului de boŭ, un corb cu o cruce în cioc.“

Rampa scării este prea frumos întocmită din medalioane trecute unele printr'altele și lucrate *à jour*. Medalioanele sunt unite prin coroane Domnești. Într'unul, se află un corb cu crucea în cioc, într'altul un îndouit vultur (zgriptor) ținând un șceptru în ghiare; într'altul, un leŭ saŭ mai bine zis o *himeră*, într'altul felurite florî saŭ ornamente și așa mai încolo.

Ca morminte, să află în biserică unul, conțiuend oasele celei mai micî din fetele lui Brîncoveanu, Zmaranda.

Porțile mănăstirii sunt înbrăcate în plăci de fier ghintuite cu cuie și au o înfățișare foarte veșchîe.

Trecînd la biblioteca aflătoare în Mănăstirea Horezu, am onoare a vă raporta mai întîi, sub titlul de informațiune, că am aflat de la o persoană de considerațiune din Craiova, cum că, la d. Iosif Popescu, fost director la școala din Horez, și punător în ordine al Bibliotecii din Mănăstire, se află,— luat de d-sa,— un manuscris conținînd o istorie a țerii Muntenestî și a moșiei Zebrului.

Intru cît privește cărțile sau manuscriptele ce am aflat multe înfățișează interes și dintre ele ar trebui așezate în biblioteca statului.— Voi nota aci câte-va :

1) O carte germană ilustrată, cu 10 gravuri foarte frumos egzekutate, reprezentînd ceremonialul curții Impăratului Iosef I la încoronarea sa. Această carte este tipărită în Viena în stabilimentu lui Iohan Iacob Kürner la anul 1705 și conține o mulțime de nume dintre ale funcționarilor și nobililor curții imperiale.

II-lea. Un volum 'de: *Manasis Eliadis*, dedicat lui *Hypsilanti* :

„Oratio panegyrica

„ad

„*Celsissimum ac Serenissimum principem Dominum Dominum, Alexandrum Hypselantam, serenissimum Ducem Totius Valchiae.*

„*Positia etiam est in principio epistola Dedicatoria.*“

„*Lipsia. Ex Officina Breitkopfea.*“

III-lea. Antîiul tom al unei Istorii Ecclesiastice :

„*Nicephori Historiae Ecclesiasticae Tomus prior. Adiecta est interpretatio Ioanis Langi, à R. P. Frontone Ducaes Societatis Iesu Theologo cum graecis collata et recognita.*

„*Lutetiae Parisiorum Sumptibus Sebastianis et Gabrielis Cramoisy, viâ Jacobea sub Ciconis M. D. C. XXX.*

„*Cum privilegio Regis Christianissimi.*“

Dedicarea acestei cărți este cea următoare :

„*Armando Ioanni illustrissimo S. R. E. Cardinali de Richelieu.*“

Iată și privilegiul Regal :

„*Summa privilegii Regis Christianissimi :*

„*Ludovici XIII Galliae et Navarrae Regis autoritate fancitum est, et patentibus eius literis cautum ne quis in Regno ipsius allisue locis eius ditioni subrectis, intra nouem proximos annos, à die Impressionis primae inchoandos, ac numerandos excudat, vendat excudendum, vendendumque que Librum qui inscribitur Nicephori Callisti F. Xanthopuli Ecclesiasticae Historiae Lib. XVIII in duos tomos distincti ac graece nunc Primum editi, etc. praeter Sebastianum Cramoisy Bibliopolam iuratum ac ciuem Parisiensem, aut illos quibus ipsae concesserit, etc.*

„*Signatum*

„*De mandato Regis*

„*Senault*

15 Aprilis M. D. C. XXX.

IV-lea O gramatică latină-greacă de *Theodori* tipărită :

„*Ex Officina valderiana, mense Martio, Anno 1541. Cum privilegio Caesareo ad quinquennium.*“.—Acest volum este foarte curios legat.

II-lea Un octoih „care acum „ântéiú s'a tipărit dtn porunca și toată chéel-
„tuiala prea luminatului Domn : Io :

„Constantin Bacarab Voevod, mitropolit fiind în toată țara cuviosul Theo-
dosie și s'aú tipărit în sfanta Episcopie de la Buzéú...”

Pe pagina II-a se citește :

„Stihurí politice asupra stemei prea luminatului, slăvitului și blagocistivului
„Domn Io: Constantiu Bacarab Voevod.“

Aci urmează o coroană de-asupra unei paseri cu o cruce în cíoc, soarele la stânga și luna la dreapta. Subt această pajere ce este a țerii, găsim versurile următoare din care se dovedește că ori unde se află, fie în piatră fie cu tipar, vre o pasere purtând cruce în cíoc, acea pasere nu este un vultur ci un corb și că astfel, marca țerii de pe timpul lui Brincoveanu nu era vulturul, precum consta pe timpul lui Matheiu Basarab, nu numai dintr'un vultur, ci din două oameni ce 'și dau mâna pentru a ține la mijloc un jefelnic de-asupra căruia zboară vulturul tradițional. Aceasta, se poate vedea și într'o pecetie dintr'un act al familiei mele, pe care l'am împrumutat dlui Tocilescu și la care se și află. Că marca țerii n'a fost constantă nu mai încapе îndoială; că vulturul s'a transformat, énsé în corb, o dovedesc și versurile lui Văcărescu :

„Atuncea ș'acel corb sërman
„Iar aquilă s'ar face
„Ș'ori ce Român, ar fi Roman
„Tare 'n războiú și 'n pace!“

Iată énsé versurile sau stihurile de pe octoihul în chestiune:

„Semn strajnic și armă la războiú prea tare,
„Din cer fu arătatá o minune mare,
„O cruce de stele pe cer însemnatá
„Mareluí Constantin Hristos îi arată
„Cu slove împrejur scrisá, Rimlenești,
„Pe toți vrăjmașii tēi tu sē'í biruiești
„Acuma și corbul áncé o arată
„Domnului Constantin într'aceastá datá,
„Dându'í lui putere, cu nádejde bună
„Ca se stăpánească cá'í de viță bună.“

Tot în acest Octoih, am găsit și formula Domnească a lui Constantin Brâncoveanu. Ea este admirabilă. Iat'o :

Io. Constantin B. Vv. Sănătate, bună voie, întărire, bucurie și cea către vrăjmașú biruintă.“

Octoihul este făcut de către Episcopul Buzeului Mitrofan.

V-lea Un acatist al Preceștii în slavonește, închinat lui Petre Movilă. Tip. la anul 1636.

V-lea Un volum mare, cu mărgini poleite : El conține versuri slavonești în care se vorbește despre Domnií Moldovei. În josul paginei I se citește numele de Varlaam Vasilievici.

VII-lea Un alt volum : *Biblos Iera*, dedicat lui Nicolaie Mavrocordat și tipărit în Veneția.

Printre manuscrise, am găsit o psaltihie ce este un capo-de-operă ca scriere de mână, purtând data de 1762. Caracterele sunt roșii și negre cu înflorituri albastre. Hârtia este foarte fină, alunecoasă și tot de odată solidă.

Cred, Domnule Ministru, că toate aceste cărți, nu e bine să rămâie prăfuite prin dulapurile mănăstirii și că locul lor este la Biblioteca Statului, său ori unde alt veți socoti cuviincios și de aceea am onoare a vă atrage băgarea de seamă asupra acestui punct.

În ceia ce privește odoarele vechi ale bisericii cât și o altă serie de cărți ce se mai află la Horez, de și am rămas acolo trei zile, s'a tot întemplat să lipsească neconținut Maica însărcinată cu păstrarea cheilor....

Venind în fine la reparațiunile săvârșite său trebuitoare încă, am constatat următoarele :

I. În deviz, turnul paraclisului nu a fost trecut pentru a se repara în total de și trebuința pretindea aceasta. El s'a reparat prin urmare, numai pînă la o anume înălțime.

II. Zghiaburile de la clopotniță ne fiind trecute în deviz, ea chiar de s'ar repara cu toată îngrijirea, zidul va rămâne ecpus ruinei.

III. Repararea grajdului s'a efectuat în condițiuni destul de bune de și grinzile coperișului sunt cam subțiri.

IV. O magazie ale cărei ziduri sunt groase și foarte solide se ruinează, de oare-ce n'a fost trecută în deviz.

V. Antea poartă și cu anecsele ei cât și cu alte dependențe, nu s'a trecut de asemenea și cade în ruină.

VI. Un balcon de zid, de la apartamentul stariței, stă să cadă.

VII. În prejurul bisericii lipsec parte din zghiaburi.

Aceste fiind, domnule Ministru toate câte le-am cercetat său constatat într-un cât privește mănăstirea Horezu, am onoare a le aduce la înalta d-v. cunoștință, închieându-mi raportul, cu faptul că într-o parte din chiliile Mănăstirii s'a așezat un spital al Județului, ceea-ce, nu pare tocmai la locul său într-o Mănăstire de Maică.

Bine-voiți vă rog D-le Ministru a primi asigurarea stimei și considerațiunei mele

Al. A. Macedonski.

TOT MAI MULT SĂ TE IUBESC

Când mă 'mbăt de dulci parfume său de-un zîmbet ângeresc

Și pe buza'ti înroiată sorb sêrutul infocat :

Cred că viața este raiul ce de mic l'am tot visat

Și aș vrea, dar nu se poate, tot mai mult să te iubesc !

Când pe boltile albastre mi de stele strălucesc

Iar prin frunze și prin iarbă când adie vântul lin

Ochiî mei sunt în uimire, sufletu-mî de dor e plin,
 Și aș vrea, dar nu se poate, tot mai mult să te iubesc !

Nu e niminea să spună cât de mult ești te slăvesc,
 Numai gândul mi-este martor la adâncă mea iubire . . .
 Ah ! e dulce și frumoasă arzătoarea ta privire
 Dar aș vrea, și nu se poate, tot mai mult să te iubesc !

Ion N. Iancovescu.

BUCHÎETUL

Era un cer umplut de soare
 Când ți-am adus într'un buchiet
 Iubirea mea mistuitoare
 Ș'al inimei adânc secret :
 Buchietu-a fost a mea junie,
 Și dacă astăzi s'a uscat,
 Tu poate nu l'ai sêrutat
 Maria mea, Marie !

De veci ne-â despărțit destinul...
 O știi și tu, o știu și eu,
 Dar când iubirea e ca vinul
 Să te dezbeți e greu, — e greu !
 In orele de reverie,
 De mai îți minte-acel buchiet,
 Gândește-te și la poet,
 Maria mea, Marie !

Al. A. Macedonski.

LUÎ A . . . M . . .

Sufletul tău nobil este 'n a ta carte,
 Sufletul tău nobil aripe mi-a dat ; . . .
 Fără-a te cunoaște căci erai departe ,
 Tu mi-ai fost maestrul cel mai adorat !

S'am luat condeiul ca să scriu ca tine,
 Ênsă 'n loc de-a scrie versuri, — m'am trezit,
 Dulcele tău nume că l'am scris în mine,
 Că am scris în mine numele'ți slăvit !

Antonia-Elvira.

A Î R Ă M A S ! . . .

— INIMEI MOARTE —

Ai rămas în văduvie,
 Căci s'a dus departe ;
 Poate n'are să mai vie
 S'aibi de dânsul parte. —
 Cine ênsă-a ris mai bine ?
 Dânsul, tu sau eü ?
 Eü, de sigur, căci prin tine
 Dac'am plâns mereü,
 Azi am dreptul de a ride, —
 Căci victimă, — azi, sunt găde
 Și la plânsul tău
 Imi voiü bate joc de tine
 Să cunoști și tu prin mine
 Cât am plâns de răü !...

Th. M. Stoenescu

M A C S I M E

Femeia care primește un dar de preț, se vinde

*

Boalele vin călare și se întorc pe jos.

*

Dupe cum caii au trebuință de coada lor, ca să se apere de muște,
 tot astfel și omul are trebuință de lingușitori ca să 'l scuture de vorbe rele.

*

Barba bine însăpunată, este pe jumătate rasă.

*

Un dram de vanitate strică o oca de merite.

Th. P. Jereghie.

Estragem din *Binele Public* din 5 Noembre (*Curierul Bucureștilor*) de d-nul *Dem. Constantinescu* următoarele :

Până aci poeții cei mai mulți strigaă, acum abia au început se cânte.

Noaptele d-lui Macedonski, poeziile d-lor Duiliu Zamfirescu și Carol Scrob, sunt fluturi drăgălași ce vestesc un anotimp fericit de literatură.

Carol Scrob și a imprimat versurile lui, pe care nu le putem numi versuri ci *farmece*, promițându-ne că în curând va scoate pe lângă volumele : *Lacrimile inimii* și *Rime pierdute*, încă un volum de poezii complete.

Nu ne indoim că toate mesele vor fi împodobite cu aceste perle zmulse din zborul viselor de amor și de durere.

Vorbind de traducția Haïducului 'mi amintiă de piesa *Romeo și Julietta* așa de bine tradusă de d-nul *Macedonski*, așa de bine turnată, căci pare a fi turnată, iar nu tradusă.

Pare că traducătorul a luat unul câte unul visele autorului, a format o frază și fraza aceea a turnat'o în măsuri regulate și armonioase, așa că traducția a devenit o operă.

Ce s'a făcut oare această piesă ?

Tot în *Binele Public* (*Curierul Bucureștilor*) găsim următoarele rânduri, ce sunt niște adevărate mărgăritare și ce 'ți amintesc genul lui *Murger*; ele singure prețuiesc cât o poezie și de aceea ni le apropiăm.

Prin arbori a mai rămas câte o frunză-două, la care natura pare că se uită cu dor, cum se uită omul la ultimele speranțe ce-I mai rămân în suflet.

Cum se uită la niște suvenirii, la niște lacrimi ce au curs dintr'un ochi iubit.

E vorba de lacrimi; eu știu o poveste tristă despre o copilă care a murit de oftică și iată ce vorba înainte de a muri :

— „Acest album cu două-zeci de pagini albe, are pe fie-ce pagină câte o lacrimă vărsată de mine; le-am șters pe toate și le-am uitat pentru că sunt ale mele! Mai este o pagină în care au curs câte-va lacrimi din ochii lui... Pe fie-ce lacrimă am lipit câte o floare mică... Să le mai văz încă o dată înainte de a muri! Da să le mai văz.. Ele vor fi tot mari, transparente, și voi putea să mă oglindesc în ele!“

Ea deslipește florile și vede niște pete galbene aproape pierdute, apoi îngână :

— „S'a uscat! E cu puțință ca să se usuce lacrima! lacrima ar trebui să trăiască mai mult de cât omul, căci omul când o varsă e ceva mai mult de cât om!... Dar nu, ele trăesc... iată-le cum curg..., se revarsă spre mine..., să le țiu bine..., să pot pierde!...“

O! ce mărgăritare! Uitele cât sunt de mari, sunt ca valurile mării; sufletul meu ar putea să înnoate într'o lacrimă, ar putea chiar să se înnece!...

Tusea o și înneacă, pune mâna pe ptept, să silește a respira mereu.

„Ah! cât e de frumos să mori privind niște lacrimi ale unui ochi iubit!... Dar eu nu mor, eu trăesc; cum aş putea muri lângă aceste mărgărite prețioase?...“

Și privind cu ochii înțepenii pe pagina aceea, ea murea, reînvia, amorul par'că îi întorcea viața înapoi și sufletul ce pleca era chemat înapoi de suvenir. Această luptă n'a durat mult. Ea a murit și pe masa ei a rămas mult timp deschis albumul, tocmai la pagina unde erau niște lacrimi uscate, vărsate de niște ochi iubiți.

Dem. Constantinescu.

NAȚIONALITATE

În *Războiul Român*, de la 1 Noembrie găsim următoarele, ce stabilesc și mai mult Naționalitatea D-nului Eminovici, („citiți Eminescu vă rog“).

În urma dreptelor tânguiri ale locuitorilor Boldeni, contra locotenentului Eminovici, frate al d-lui Eminescu de la „*Timpul*“ o comisie compusă din d-nii maior Teodorescu și Vasilescu, directorul prefecturii, a descins în localitate. Abateri grave s'aă constatat contra numitului. El singur n'a putut nega că a intimidat, insultat și bătut pe locuitorii cari nu se învoiau cu armeii arendași în casa căroră șade și mănâncă. A se pune un ofițer în serviciul străinului pentru împilarea țeranului, este a nu fi român. D-nul Al. A. Macedonski afirmă că este bulgar acest domn.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NU!

Imi place să te văd zîbind...
Candoarea ta imi place...
Privindu-te eă mă surprind
Și zilnic n'aflu pace!

Eă aș putea dacă-aș voi
Să fac să nască'n tine
Simțirea ce s'ar învoi
Cu patima din mine!

O simt, o știu, eă aș putea,
Cu brațe arzătoare,
Să'ți fac de-ai vrea sau de n'ai vrea,
O strînsă cingătoare!

Să tremuri sub florii ce dorm
Sau sînt în neîntîia
Și 'ntr'o clipire să transform
Întreaga ta ființă!

Dar dacă staă și mă gândesc,
 Stăpân pe ezitare,
 In mine ănsu-mă hotăresc
 C'ar fi o profanare !

Al. A. Macedonski.

SĂRACUL ¹⁾

Vine iarna, vine gerul,
 Vântul suflă a pierzare
 De 'nspăimântă chiar și cerul ;
 Iar săracu 'n disperare
 Plânge, strigă, cere milă,
 Dar bogatului 'i-e silă !...
 N'are pâine, nici căldură,
 Și din zori plângend mereu,
 De el nimeni nu se 'ndură,
 L'a uitat chiar Dumnezeu !..

Dumnezeu, societate,
 Om și om, — egalitate !...
 Morți de foame 'n disperare,
 Goi, lipsiți și de putere,
 Copilașii cer mâncare ;
 Muma zice cu durere ;
 — "Mamă, n'am mâncat nici eu,
 N'avem nici o 'mbucătură
 De noi nimeni nu se 'ndură,
 Nici chiar bunul Dumnezeu !.."

Dumnezeu ! Societate...
 Om și om, — egalitate !

— "Tată, dă-ne de mâncare,
 Cer copii disperați,
 Flămânziți și înghețați,
 Dă-ne tu, căci mama n'are,,
 El, oftând, la ei privește
 Plânsul greu il podidește,

(1) Aceasta este o admirabilă poezie și felicităm pe autor. Nota «Red.»

Și în stinsa-î mângăiere
 Chiar plânsorile ce varsă
 Nu mai au nici-o putere
 Inima-î de jale arsă
 S'o 'nvieze 'n al său piept!
 Foame, frig, și el îndură;
 De ei nimeni nu se 'ndură...
 Fi-va Dumnezeu deștept?...

Dumnezeu!... Societate!...
 Vorbe seci! Formalitate!...

Iar bogatu 'n fericire
 Stă trântit și se desfătă,
 Iar în luxuri și 'njosire
 Duce-o viață desfrănată.
 El nu simte 'n peptul său
 Dor de-a fratelui tortură,...
 De sêrac el nu se 'ndură,

El e singur Dumnezeu!...

Dumnezeu!... Societate,
 Unde este-a ta dreptate?...

Al. Slăniceanu.

'MÎ-ADUC AMINTE

'Mî-aduc aminte de o iarnă în care nopțile îmi păreau așa de scurte!... Pe geamurile ferestrelor mele gerul zugrăvea diferite flori; eu le asemănam cu crinii. Afară era ger și eu credeam că e primă-vară. Ziua mă surprindea visând încă la idealul meu, pe care-l vedeam tot d'auna și nu-l vedeam nici odată. — Nu s'au mai reintors acele momente fericite! Grijiile au semănat pe fruntea mea iarba suferinței, și, dimineața mă deștept pe aceiași parte pe care mă culcasem. Somnul meu este o moarte din care mă deștept neconținut, pentru a mă culca odată pentru tot d'auna! Iar amorul... Cât de scumpe 'mî-erau suferințele lui de odinioară! Pe atunci eram vesel, eram fericit! O! Amor, — tu ne faci să plângem și să blestemăm, dar tu ne amintești trecutul. Farmecul tău e puternic, și, dacă ne promiți fericirea 'n viitor, nu ne-o dai nici o dată. A! De ce nu ne putem întoarce acolo de-

unde am plecat. Său cel puțin amintirea să ne înveselească inima! Dar nu!... Ea ne-o întristează și ne face să călătorim, ca niște streini, prin acele timpuri pline de iluziuni stăramate!... Visuri ale tinereții, de ce vă stingeți tocmai atunci când credeam că veți deveni realitate?... Oh! Incetați de a mă întrista, voi care altă dată nu incetați de a mă înveseli!...

Th. M. Stoescu.

FURTUNA

De tăcerea mea adâncă
Mă cutremur chiar și eu,
N'aș voi să izbucnească
Iar furtuna 'n pieptul meu.

Și cu toate astea, Doamne,
O aud grozav urlând,
Simt în ochi'mi, printre lacrimi,
Fulgerile scăpărând.

Dacă 'i scris să nu resară
Soarele odihnei iar
Atunci lasă-mă, o! Doamne,
Ca 'n furtună să dispar!

Carol Scrob.

M'AM DUS...

M'am dus, — și tu rămas'ăi cu inima cernită
Cu ochii plini de lacrimi, cu sinul în suspin;
M'am dus, — așa 'mi scrisese amara mea ursită, —
M'am dus, — și al tău suflet era de mine plin!

M'am dus, dar îmi juraseși credință nesfirșită,
Iubire infocată, — un cult nemărginit,
Ziceai că fără mine vei fi nenorocită,
Ziceai că lângă mine e dulce de trăit!

M'am dus, lăsându-ți ensă, o inimă fierbinte,
M'am dus coprins în suflet de doru'ti nesfirșit,

Iar draga ta zîmbire și dulcile'ți cuvinte
Și astăzi mă mîngăie când sînt nenorocit !

M'am dus, și câte lacrimi vîrsaiu în disperare,
De câte ori pe tine amar te-am blestemat
Pe tine ce ești încă a vieții-mi rîsuflare,
Pe tine ce ești încă un ânger adorat !

M'am dus, dar la uitare trecut'ai al meu nume,
La altul mai ferice amorul tîu 'l-ai dat
Și nu era nevoie să trec din astă lume,
A fost destul atîta : să plec, și m'ai uitat !

Ion N. Iancovescu.

Horez.

LUI A... M...

Nu'l cunosc, dar îl iubesc,
Nu mă știe, și'l doresc,
Și 'i-aș spune așa de multe
Că de-ar fi ca să le-asculte,
El, ce 'mî-este Dumnezeu,
Ne-am petrece-o viață toată
Fără chiar ca să se poată
S'afle tot amorul meu !

Antonia-Elvira.

ANALIZĂ CRITICĂ

II

ALECSANDRI

Sunt țări în care, averea este un merit. Galbenii își pun îndată pe frunte o aureolă glorioasă, și dacă mai ești înzestrat și cu puțin merit de la natură, devii, repede-repede, om mare, în orî-ce ramură vei vrea să te va îndemna aplecarea intimă.

În acele țări regisate de plutocrație, meritul prin noroiu, fără foc în sobă, cu cizmele scâlciate, cu haina ruptă în coate, nu este merit. Orî-care nătărău bogat, poate să 'și dea aere de superioritate ; poate să întindă mîna ca o grație ; poate să dea povești științifice sau literare !

În acele țări, opiniunea publică se înțelege că este încă în formațiune, și că omul de merit, de talent, de geniū chiar, este un sorman zmintit în luptă cu toate mizeriile vieții, cu toate insultele, ce se scriu și ce nu se scriu, și în fine, un creiere, o inimă, în luptă cu ele însile!

În asemenea țări, gulerul scrobît și țepăn, impune de un milion de ori mai mult de cât un cap de operă, și de aceia, criticul este dator să fie socoteală și de țara în care trăiește criticatul și de pozițiunea lui materială. — Cu alte cuvinte, criticul, trebuie să se ridice într'o sferă înaltă, pentru a nu se lăsa să fie influențat de gulerul scrobît și țepăn, și nici chiar de omagiile contimporanilor, ci numai și numai de operă în ea însăși.

Aceasta am încercat să facem față cu d. Alecsandri, cel mai răsfățat din toți poeții ce am avut. D. Alecsandri, — trebuie să se creadă în adevăr, un semizeu, — dacă se va fi judecând după succesele ce a obținut în cursul egzistenței sale. — Și se nu se zică cum că nu are motive temeinice pentru aceasta. Nu este laudă care se nu i se fi dat: Fraze umflate, cupe, statuiete, totul a fost pus la contribuție. Iar ce este și mai mult, — și aci mă servesc de o ecpresie a d-lui Camille Lafargue președintele unei societăți din Languedoc, — d. Alecsandri și-a pus *cizmele de șapte leghie* pentru a se duce la Montpellier, unde, dupe acelaș domn Camille Lafargue, fu proclamat *primul poet latin*!... Iată dar că privighietoarea — a făcut *marți* chiar pe Victor Hugo, și, spre onoarea noastră, a Românilor, d. Alecsandri, a ajuns să fie **primul poet latin (!!!)**. Cel puțin astfel l-a decretat d. Lafargue! — Dar cine să fie oare acel d. Lafargue care decretează poeții cu aceiași ușurință cu care se taie la Banca Națională hărtia-monedă?

Eū unul, vă mărturisesc că pentru prima oare aud vorbindu-se de dumnealui, și dacă nu mi-ar fi căzut în mână *Portofoliul Român*, unde am citit toate aceste frumoase lucruri, numele acestei celebrități n'ar fi ajuns pănă la mine. (Vezi *Portofoliul Român* No. 10. — 1882. pag. 263.)

Acuma, voiū reproduce și din tecstul aceluiași d. Lafargue:

„Toți doreaū să vadă pe fericitul poet al aceluī cântec nemuritor, al aceluī cap „de operă **necomparabil (!)**“ („*Portofoliul Român*“ No. 10. 1882 pag. 263.)

De aci, rezultă curat și lămurit că poezia d-lui Alecsandri asupra ginteī latine, lasă departe în urmă pe toate ale lui Victor Hugo, Lamartine, Musset, Voltaire, Corneille, Racine etc. de oare-ce, după cum zice d. Lafargue, ea este un *cap de operă necomparabil*.

Sē mi se spuie acuma, ce s'ar fi întemplat dacă congresul de la Montpellier nu ar fi rămas subteran? Ce s'ar fi întemplat dacă acel congres ar fi avut rēsUNET în ziaristica franceză, — vorbim de cea mare, ca *Figaro*, *Journal des Débats*, *la Republique Francaise*, *Gil-Blas*, *Voltaire* și altele, care, — parte nici n'a vorbit de acest faimos congres, iar parte, de-abia i-a consacrat de la cincī pănă la zece rëndurī?

Nu este așa, că în loc de a fi acoperiți de glorie prin d-niī Alecsandri-Lafargue,

era să fim acoperiți de ridicol, mulțumită unor eșagerări atât de copilărești?...

Dar se va zice că, de oare-ce laudele numitului domn Lafargue s'au preschimbat între pahare, — căci le-am ecstras dintr'un toast al dumnealui, — se va zice că ziaristica, ar fi fost poate mai indulgentă!

Să poate; — dar mai bine că nu s'a întemplat.

Am făcut această mică digresiune, numai pentru a stabili că un poet pus de mijloacele sale materiale într'o pozițiune eccepțională, nu trebuie să fie judecat după laude, — nici chiar după acele ce i se dau peste hotare, — căci dacă s'ar urma astfel, apoi critica nu ar mai putea să 'și aibă locul, ci ar trebui să îngenuchieze în ecstaz dinaintea d-lui Alecsandri și să'l decreteze dimpreună cu d. Lafargue, „**regele Poetilor și poetul Regilor!**“ (*Portofoliul Român* No. 10. — 1882. pagina 204).

Critica însă, are, precum o știu toți oamenii luminați, o misiune mai înaltă, și cât de lăudat să fie poetul, ea este datoare să nu se lase a fi înriurită; De asemenea, — cât de defăimat să fie cineva, ea este datoare, a nu ține socotoala de cât de valoarea intrensecă a scrierilor ce egzaminează, iar, de altă parte, cât de uitat să fie un om de merit, îi este impus să desmormenteze scrierile cele mai prăfuite și numele cel mai uitat, pentru a face să reiasă în evidență meritul și frumosul, ori de unde le-ar găsi și ori de la cine i-ar veni!

Misiunea criticei, este dar, și de a casa verdictele ce se dau de mulțimile fără discernământ, și de a reduce saū de a ridica laudele la proporțiunii în raport cu operele căror au fost date; în fine, ea este datoare a pregăti dosarele proceselor ce vor fi judecate de posteritate!

În favoarea d-lui Alecsandri, *regele poetilor și poetul Regilor*, critica, ar putea să'l proclame cel mult *poetul Regilor*, și aceasta, mai ales după ultima, sublima și ne-comparabila sa producere poetică:

Eū Carol I și al meu popor
Clădit'am, uniți într'un gând și dor
În timp de lupte-al său regat
În timp de pace-al meu palat!

Lăsând ori-ce ironie la o parte, ne vom întreba dacă se poate ca un talent să coboare mai jos pe scara poetică?

Este cu puțință?... Atâta proză în atâtea de puține versuri?...

„În timp de răsboiū, Regat,
„În timp de pace, Palat!“

Dar proză, ne-proză, d. Lafargue îl proclamă *primul poet latin și Rege al Poetilor!*

Tot ce ne miră este cum de nu'l inconjoară deja mulțimea, la ieșirea sa din Teatru după reprezentarea, bune-oară a faimosului *Despot-Vodă* ca să'i strige *Hura*, cum

i s'a întemplat de curând lui Victor Hugo cu ocazia celei de a doua reprezentări a piesei sale „*le Roi s'amuse!*“.

Iată o glorie uzurpată va zice d. Lafargue, iar tot atât de uzurpată va socoti și gloria de care s'a bucurat Voltaire.

Fiind-că pronunțarăm acest nume ilustru, nu credem a ne înșela, dacă, dintr'un punct de vedere, am pune în paralelă pe d. Alecsandri cu François-Marie-Arouet.

Să nu se ofenseze ênsa, glorioasa umbră a marelui cugetător, de acest paralelism; — nu! căci noi nu avem de gând să facem comparațiunea de cât din punctul de vedere al caracterului, iar nici de cum, din acela al operilor!

Să știe că dacă au fost și sunt în lume scriitorii interesați, nimeni încă nu a putut să întrecă pe autorul lui *Mahomet*. — Ei bine, dacă d. Alecsandri ar trăi în Franța, de sigur că 'l-ar lăsa în urmă.

— Dar ce? Voltaire a fost interesat, a fost venal, a fost egoist.?

Această întrebare 'și-o vor face de sigur cititorii, iar *cronicile și memoriile* asupra epocii, le vor răspunde cât se poate de afirmativ.

Da! Voltaire, — marele enciclopedist, — Voltaire prietenul lui Frederic cel mare și al Caterinei a II-a, — el a căruia glorie nu a fost încă întrecută, — el ce 'și crease un venit colosal față cu timpul în care trăia, el ce priimea prinții și regii în halat, — el ce se ducea la Academie într'o caretă albastră semănată cu stele poleite și înconjurată de toți Academicianii care o urmau pe jos, — extraordinarul Voltaire, — corpul de măimuță și geniul de semi-zeu, — era într'un cuvânt omul cel mai venal și cel mai meschin din câți au putut să egziste.

Din fericire că Voltaire, avea o nepoată, — doamna Denis, — pe care d. Alecsandri n'o are, că ar face și d-lui tot așa dacă Românii ar fi Francezii și d. Alecsandri, Voltaire.

Voiți să aflați ce făcea Doamna Denis?

Nimic mai ușor: Este vorba de-a vă povesti ceia ce am citit și eu iar nimic alt!

La reîntoarcerea sa în Franța din lungul său egzil voluntar, nu era om care să nu dorească a vorbi un minut sau două cu patriarhul de la Ferney.

Oamenii din popor, scriitorii, nobili, și chiar Regii și prinții de sânge, își disputați acea onoare.

Patriarhul îi priimea pe toți, șezând în jețul său, pe cap cu o tichie de catifea cusută cu mărgăritare, și îmbrăcat într'un fel de halat de atlas brodat cu flori de fir, întocmai ca îmbrăcăminteaa unui Episcop de-ai noștrii când oficiază la câte o zi mare! Îi priimea pe toți patriarhul, dar vorbea numai cu recomandații unui gest sau unui suris ai nepoatei sale, bine-cuvântata doamnă Denis care 'l și moșteni la urma-urmei.

Și știți ce trebuia pentru ca doamna Denis să facă acel gest sau să aibă acel suris?

Ei bine! Nicăi mai mult nicăi mai puțin de cât un fizic de *Luidori*!

Și cu cât gestul său surisul era mai semnificativ, cu atât Voltaire înțelegea că fișicul ce nepoata sa primise din partea vizitatorului — era mai mare, — iar în aceiaș proporție, se deslega și limba patriarhului!

Dacă gestul său surisul lipsea, — apoi era altă vorbă, — și, — puteai să vorbești cât ai fi voit oracolului că oracolul rămânea mut!

Cu alte cuvinte, Voltaire își pusese tacsă, atâta de mult cunoștea valoarea banilor, iar dacă la noi *privighietoarea de la Mircești* nu'l imitează, — apoi, — a ceasta nu este din lipsă de voință. Nenorocirea d-lui Alecsandri este că nu se află în Franța și că nu este înzestrat cu puterea de cugetare a aceluia care, prin scrierile sale, a făcut epocă în lumea întreagă!

D. Alecsandri, — ce este drept, — este adesea-orî un cântăreț plăcut, dar adesea-orî, este numai un simplu înșirător de cuvinte mai mult sau mai puțin bine rimate, mai mult sau mai puțin bine cadențate.

Am lăsat analiza operilor sale la *Sora și Hotul* după care urmează *Maghiara*, *Altarul mănăstirei Putna*, *Andreii Popa* și *Groza*.

Ne vom opri un moment la *Groza*, căci celelalte trei, sunt atât de șubrede și ca versuri și ca cugetare în cât nu merită nici-o băgare de seamă. Evident că ele nu sunt de cât umplutura volumului.

Cu *Groza* însă, este altceva: *Groza* este o poezie atât de lăudată în cât critica este datoare s'o cerceteze, și aceasta cu atât mai mult, de oare-ce, o bună parte din oamenii cu gust și cunoștințe, o clasează printre capetele de operă ale d-lui Alecsandri.

Eu unul, fără a mă pronunța în contra ei, voi spune că *Groza* produce asupra-mi acelaș efect ca acela pe care l'a produs asupra lui *Heine* una dintre poeziile lui *Freiligrath*.

Este vorba despre o bucată a aceluși poet intitulată *Regele Negru* poezie ce odinioară era socotită printre cele mai de căpetenie ale literaturii germane. Zicem odinioară, căci astăzi și poezie și poet sunt uitați cu toată moda la care au fost înainte de 1846.

Din menționata poezie a lui *Freiligrath* se cita cu deosebire următoarea strofă:

„Precum după o eclipsă, luna întunecată, iese prin alba ei poartă de nori, astfel „*Regele Negru*, înarmat pentru luptă, iese din cortul său strălucitor de albeață.“

Negreața Regelui pusă în opozit cu albeața cortului încânta pe criticii germani ai timpului, care, luaș asemenea imaginii *căutate*, drept geniū!

De asemenea s'au găsit și printre oamenii noștri de gust, o mulțime care se cadă în adorare dinaintea lui *Groza*, mai ales pentru că *Moșneagul* din această poezie scoate:

„Duoî bani netezi din vechea sa pungă!

(«Doine» pagina 41. vers 8)

Acei duoî bani netezi scoşi dintr'o pungă vechie, îi farmecă, îi ecstaziază şi'î face să delireze!

Inchipuiţi-vă: — Nu este de glumă! — „Duoî bani netezi!...„

Nu este aşa că este admirabil, că este sublim, că este necomparabil?...—

— „Regele Negru iese de sub cortul său alb!“

— „Duoî bani netezi din vechea sa pungă!

Ca mulţi alţii, am citit şi eu pe *Groza* al d-lui Alecsandri şi am citit şi pe *Regele Negru*, al lui Freiligrath, dar vă mărturisesc că nici unul nici altul, nu m'a entuziasmat aşa precum aş fi dorit să se întempele.

Nu zic că Regele nu este *negru* şi că nu este *alb* cortul, — şi, — nu zic de asemenea că banii nu sunt *netezi* şi că punga nu este *vechie*, dar rege, cort, bani şi pungă, nu au avut de cât puţină înrîurire asupra-mi.

Cu toate aceste, *Groza*, — în lipsă de altele, — va rămâne una dintre frumoasele poezii ale d-lui Alecsandri.

Dar orî cât de frumoasă ar rămâne, ea nu constituie un cap de operă. Această poezie nu aparţine nici genului liric nici genului elegiac: Sunt nişte versuri melancolice: Ele plac dar nu mişcă, — lucru ce se întemplă cu mai toate scrierile d-lui Alecsandri: BCU Cluj / Central University Library Cluj

Galben ca făclia de galbenă ceară

Ce-aproape-î ardea

Pe-o scândură veche aruncat afară,

De somnul cel vecinic *Groza-acum zăcea*

Iar după el nime, nime nu plângea!

În această strofă comparaţia din versul întâiu: *Galben ca făclia de galbenă ceară* este nemerită, dar nu este extraordinară: Ori-cine o putea găsi; dar ori-cine putea să n'aibă trebuinţă de ea.

Să ştie în adevăr, că mai ales atunci când vrei să *uimesti*, comparaţiile, nu fac de cât să încarce stilul, fără ca însă, să poată ajunge scopul la care se ţinteşte.

Şi apoi, — când ai zis *galben*, — oare acest cuvânt nu este destul de colorat prin el însuşi pentru ca să mai simţi trebuinţă să alergi după imaginii ce în loc să dea putere ideii, dacă n'o slăbesc, nu fac de cât să'î îngreueze mersul fără trebuinţă şi fără folos?...

„De somnul cel vecinic *Groza-acum zăcea*.“

Elidarea de la „*Groza-acum*“ este greoaie.

Pe lângă aceasta, *de somnul cel vecinic nu se zace*, ci se doarme, şi, ar fi fost mai natural şi mai bine să se zică:

„De somnul cel vecinic *Groza-acum dormea*!“

Dar d. Alecsandri, între alte păcate ale sale, are și pe acela de a 'și căuta cuvintele și de a 'și înflora stilul.

Dumnealui este un dușman neîmpăcat al *naturalului* și numai ce este ciocănit, întortochiat și studiat îi convine.

Poporu 'nprejuru'i trist, cu 'nfiurare.
La el se uita.
Unii, făceaū cruce; alții, de mirare
Cu mâna la gură capul *clătina*
Și 'ncet lângē dēnsul își șopteaū *așa*.

Asupra acestei strofe n'am avea de zis nimic dacă gramatica nu ar fi călcată și dacă rimele nu ar fi slabe.

. . . . „alții, de mirare
„Cu mâna la gură capul *clătina*.”

Gramatical, — trebuia: *clătinaū* iar nu *clătina*. În fine: „*clătina*” și „*așa*” nu rimează cu „*uita*”; Precum se vede, d. Alecsandri, constrēns de rimă, a călcat zădărnice peste gramatică, preschimbând pluralul de la *clătinaū* în *clătina* căci rimele sale nu s'aū înbogătit; Din potrivă: Ele 'și arată și mai mult sărăcia lor.

Trecem ēnsē, peste această strofă: Ea nu ne oprește prin greșeli, dar de asemenea, nici prin frumuseți excepționale nu ne oprește:

„El sē fie Groza cel vestit în țară,
„Și 'n sänge 'ncruntaț!
„El sē fie Groza, cel ce ca o fiară,
„Fără nici o grijă de negrul păcat
„Aū stins zile multe și lege-aū călcat!”

Astfel vorbește poporul împrejurul lui *Groza*, și:

Un moșneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergēnd,
Scoase două bani netezi din vechia sa pungă
Lângē mort îi puse, mâna'i sērutānd,
Mai făcu o cruce și zise plāngēnd:

„Oamenī bunī! an iarnă bordeiu-mī arsesa
„Și pe-un ger cumplit
„Nevasta-mī cu prunciī pe cāmp rēmāsese,
„N'aveam nici de hrană, nici țol de 'nvelit,
„Și nici o putere!... eram prăpădit!

„Nu așteptam alta din mila cerească
„De cât a muri
„Când creștinul ista, Domnu'l odihnească!

„Pe-un cal alb ca iarna în deal să ivi
„S'a aproape de mine calul își opri.

„Nu plânge, îmi zise, n'ai grije Române,
„Fă piept bărbătesc;
„Na să'ți cumperi haîne și casă și pâne...
„Și de-atunci copii-mi îl tot pomenesc,
Oamenii buni! De-atunce, în tihnă trăiesc!“

Și s'erutând mortul bătrînul moșneag,
Oftă și se duse cu-al său vechiu toiag
Iar poporu 'n zgomot strigă plin de jale:
„Dumnezeu să 'i erte păcatele sale!“

Iasă întreaga poezie *Groza*. Critica, — analizând'o, — găsește mai înteu că d. Alecsandri, nefind în ea „stăpân pe vers și pe limbă, e silit să jerească vorbirii bătrînului cincî spre-zece versuri, când ea se putea condensa în cel mult cincî. Din această cauză, interesul în loc să crească scade. — Mania comparațiilor, vine iar și izbește într'un mod neplăcut pe cititor, când bătrînul povestește că *Groza* să „*ivi în deal pe un cal alb ca iarna*“. — Comparația în sine este foarte frumoasă, dar ne îndouim că țeranii noștrii vorbesc astfel. Pentru un țeran, nouă ni se pare că a compara un cal cu albeața iernii, este o imagine cu totul nenaturală în limbajul lui. Țeranul poate să zică: *pe un cal ca un zmeu, ca un leu, ca un paraleu*, dar nici-odată, nu'i va veni în cap să întrebuițeze o figură poetică atât de *ultra-căutată*. —

— „Nevasta-mi cu *pruncii* pe câmp rămăsese.“

Desfidem pe d. Alecsandri să ne dovedească că un țeran său chiar un orașan zice *prunci* în loc de copii. —

„Fă piept bărbătesc.“

N'am auzit încă zicîndu-se: „Fă piept.“ — „A face piept“, nu ni se pare priimit în limbă; și nici nu s'a întrebuițat vre-odată. „*A da piept*“ este cu totul altceva.

„Na să'ți cumperi *haîne și casă și pâne*“

Pentru ca acest vers să 'și aibă adevărata sa putere trebuie să se fie socoteală de gradajie: — Cu alte cuvinte, să se înceapă de la „*pâine*“ ce are o însemnătate mai mică de cât „*haîne*“ și să se ajungă în fine la *casă*. — Versul dar, trebuia întocmit ast-fel, — pentru ca să meargă pe o scară ascendentă:

„Na să 'ți cumperi *pâine și haîne și casă*“

D. Alecsandri însă, în cazna versificării sale, 'l-a pus pe hârtie astfel:

„Na să'ți cumperi *haîne și casă și pâne*“

Și în adevăr, — numai cu prețul unui asemenea amestec, a ajuns să poată să rimeze pe "Române,": Să știe că Moldovenii zic *pâne* în loc de *pâine*; . . — *Pâne* este fără îndoială mai corect de cât *pâine*, dar ridicolul *mieară* în loc de *miră*, al unei broșuri periodice din Iași, echilibrează cu prisosință ceia-ce ar părea defectuos în modl nostru de a pronunța *pâine* și în al Oltenilor ce constă din a zice *oichi* și *roichi* în loc de *ochi* și *rochi*.

Intru cât privește ideia ce însuflețește poczia *Groza*, ea este înaltă și frumoasă. Morala ce rezultă din citirea ei, de și discutabilă, este de o ordină superioară.

Noi, negreșit, nu putem să priimim de cât cu rezerve, faptul, că este destul să faci un bine, pentru ca toate crimele și toate nelegiuirile să ți se șteargă căci atunci, n'am avea de cât să fim răi, mișei, tâlhari, omoritori, o viață întreagă, și să ne rescumpărăm la urmă, printr'o facere de bine oare-care, săvârșită și aceea, cu bani de furat, sau cu bani într'a căror posesie nu s'a intrat de cât prin crimă !

Ceia ce în această mică poezie a d-lui Alecsandri este cu desăvârșire frumos, este cum poporul după ce află bine-facerea lu *Groza*, uită că el a fost un om fără de lege, — un tâlhar, — un omoritor, — și împins de cel mai nobil sentiment

. . . strigă plin de jale :
"Dumnezeu să ierte păcatele sale!" Cluj

Aci aș putea să strecor cu succes câte-va măgulitoare cuvinte la adresa Românilor, așa după cum se obișnuște de atâta vreme ; aș putea să spun și eu că numai națiunea noastră este capabilă de asemenea sentimente, de asemenea generozitate, și altele de acest fel !

Poporul nostru însă, a fost destul de înșelat de acei care, pe rând l'au lingușit, și pe rând, după ce au ajuns tari și mari, s'au izolat de el, și, l'au asuprit ori au lăsat ca să l'asuprească !

Pentru a încheia cu poezia *Groza*, voi spune că în ea, ca în cele mai multe alte bucăți din *doine*, se află cuvinte falș intonate, și că în fine, considerată în total, nu este cel puțin de forța "*Căinelui Azor*," a d-lui Gr. M. Alecsandrescu. *Groza*, abia are darul să uimească, pe câtă vreme, "*Căinele Azor*," zmulge lacrimi. Notați că și într'una și într'alta, este vorba de un mort. Deosebirea este, că în poezia d-lui Alecsandri, rolul de căpetenie îl joacă un om, — moșneagul ajutorat de *Groza* — și că în a fabulistului Alecsandrescu, nu l joacă de cât un biet câine ! Cu toate aceste, cât de mult ne izbesc versurile lui Alecsandrescu, în comparație cu acele ale d-lui Alecsandri ! — Știți că bucata "*Căinele Azor*," nu este de cât o imitație după "*Le chien du Louvre*," ; — însă am mai spus'o și o repet, că de asemenea *însușiri* nu se poate ține nici o socoteală când sunt făcute într'un mod atât de original : — În adevăr, — de altă parte originalitatea nu stă în ideie ci numai și numai în formă.

Transcriem aci întâia strofă a *Cănelui Azor* :

Rănit în bătaie soldatul căzuse
 Și 'n puține zile chinuit muri
 Departe de-o mumă care 'l crescuse
 Și care 'l iubi !

Însuși poetul Francez la citirea ei, n'ar avea dreptul ca să se plângă !

Scumpi cititori ! Judecați acumă singuri, dacă citind strofa de mai sus fără ca să cunoașteți sorginta ei, v'ar fi putut trece prin minte că aceste versuri atât de Românești, atât de atingătoare, și care, ele singure prețuiesc cât întreaga poezie *Groza*, au putut să fie scrise mai întâiu în Franțuzește ?

Cu toate aceste, d. Alecsandrescu nu a făcut parte din Academie și nu a fost premiat.

Apropozito de premii și de Academie, fiind-că am pe masă ziarul *Figaro* de la 24 Noemvrie, voi vorbi puțin despre aceasta.

Reproducem din articolul de fond al ziarului Francez intitulat *Les derniers jours d'Alfred de Musset*, câte-va rânduri semnate de *Arsène Houssaye*, spre a se vedea ce caracter trebuie să aibă poetul când voiește să se facă demn de respect și de admirare. — Nu reviu asupra premiului de 12 mii lei pe care l'a luat d. Alecsandri. Reproduc rândurile de mai jos, numai pentru a pune în evidență pentru cititorii acestei scrieri, caracterul marelui poet francez. Iată cum se exprimă asupra lui, — *Houssaye* :

“Averea nu prea vine să se așeze sunt căminul poeților ; dacă vre unul o urmărește ea fuge dinaintea lui și 'i scapă mereu. Alfred de Musset știa lucrul foarte bine ; “dar cestiunea banilor nu preocupa nici-o dată spiritul său cavaleresc ; moștenirea tatălui său fusese o simplă îmbucătură. El trăi mai toată viața “*de azi până mâine*,” din venitul scrierilor lui ; dar vai ! pe când librarii englezi plăteau versurile lui Byron “cu câte un napoleon rëndul, Musset, abia — abia, obține pe ale sale, cinci franci ! “El nu se tocmea nici-odată : Cunoscând valoarea versurilor sale nu cunoștea însă și “pe aceea a banilor. *Academia îi dă un premiu ; el însă, îl lasă în folosul altora*. “Când Revoluțiunea din Fevruarie îl făcu să 'și piardă postul de Bibliotecar, el nu “voi să facă nici-un pas pentru a căuta să 'l recucerească. Ar fi putut de asemenea să “ia 5000 de franci ce 'i erau destinați pentru o comedie ce se hotărise a se juca la “*Tuileries*. Impărăteasa voia ca suma să i se numere, dar el o refuză de oare-ce “media sa nu fusese reprezentată. Cu șase sau opt mii de franci ce 'i aduceau pe an “operile sale, el, cu toate aceste, abia putea să trăiască ! — Iată cum Franța știa să “și plătească pe marii ei poezi !”

Arsène Houssaye, se miră ! ce-ar scrie oare dacă ar ști cu ce monedă se respălătesc la noi în țară operile intelectuale ! — Dacă ar ști că un scriitor, — nu vorbim de

hamaliilor gazetelor politice, — nu 'și câștigă după urma scrisului nici francul unui pachet de tutun pe zi!

Dar să lăsăm pe *Arsène Houssaye* și să venim la un alt premiu: Acela al Comitetului Teatral.

Pot să vorbesc cu nepărtinire fiind-că m'ași fi simțit înjosit de a' l priimi din mâinile d-lor Stăncescu, Pană, Buiescu și Gr. G. Cantacuzino, și de aceia nici n'am concurat. De sigur că acești domni or fi oameni de ispravă dar oameni de litere nu au devenit prin taptul că dd. Maiorescu au consimțit a'și asocia semnăturile cu ale dumnealor. — Acestea cu rizicul de a fi insultat prin gazete, — voiți spune că el s'a acordat de astă-dată zise, — unui ténér, — d. I. I. Roșca, — ténér, ênsé în acelaș timp o nulitate perfectă.

Premiul I nu s'a dat niminui: Să vede că d. Alecsandri 'și l'a rezervat! căci trebuie să știți că premiile, își au ca și oamenii, ursita lor. Cele mai mari, Academicienilor: Cele mai mici nulităților. Dar fiind-că vorbesc de ursită, lucrul îmi amintește că după poezia *Groza* urmează în volumul ce am pe masă, poezia *Ursiții*.

Suntem departe de a cugeta s'o analizăm, căci este atât de slabă, în cât o vom lăsa uitării în care zace. În treacăt, vom pune în relief numai câte-va greșeli de limbă și de intonări schimbate.

“Alte două s'au ivit
“Chipuri mândre la *privit*.”
(pagina 45; vers 1 și 2)

Gramatical, d. Alecsandri trebuia să pună *la privire*, iar nu *la privit*.

“Iar aceste umbre *noue*
“Nu erau ca cele două.”
(pagina 45 vers 3 și 4)

Noue în loc de *nouă*, dovedește cu desăvîrșire robia în care rimele țineau pe poet. Iată o greșeală de limbă și mai neiertată:

“Vezi tu cele umbre mute?
“Par'că vreau să ne sêrute.
“Veți cum brațele 'și întind?
“Par'că vrea să ne *cuprind!*”
(pag. 45. vers 15, 16, 17, și 18)

“*Să ne cuprind*,” în loc de “*să ne cuprindă*,” pentru o filomelă este prea afară din cale!

“Nu știu cine le-a furat
“Câte-un dulce *sêrutat*.”
(pag. 46 vers 3 și 4)

Sêrutat în loc de *sêrutare* este și mai și!

„Ș'ades ele aū vĕzut
 „Ce'î fugă de Arnăut!„
 (pag. 46. vers 11 și 12)

Intonarea la „fuga„ este schimbată. Dar iată alte intonări din ce în ce mai false:

„Duoî voinicî cu sprîncenî late
 „Cu feșe de vĕnt pișcate„
 (pag. 47. vers 1 și 2)

Poeziile ce urmează sunt intitulate *Strigoii* și *Ceasul Rĕu*; ele sunt de aceeași valoare și ca poezie și ca limbă și ca versificare.

Cu poezia *Strunga*, nu este tot astfel. Ea vine așezată în volum îndată după *Ceasul Rĕu* la pagina 57. și este a XII-a dintre *Doine*:

In pădurea de la strungă
 Sunt de cei cu pușca lungă
 Care daū chîoriș la pungă!

Iată o strofă cu totul admirabilă: Mă unesc în a recunoaște că *hoșii* nu pot fi caracterizați mai bine de cum sunt în versurile citate. Este de remarcă că d. Alecsandri, mai în tot d'anna, izbutește în cântecile de haïducie...

Sunt de cei ce 'mpușcă 'n lună,
 Care noaptea 'n frunze sună
 Feciori de lele nebună!

Versul întăiū este minunat; pe al doilea mărturisim că nu 'l avem în deosebită stimă:

„Care noaptea 'n frunze sună„

Poetul a voit de sigur să zică:

„Care noaptea cîntă din frunze„

Rima ĩnsă, l'a silit și de astă-dată a nu putea să 'și ecsprime ideia cu lămurire.

„Feciori de lele nebună„

Acest vers, ar fi frumos dacă intonarea cuvintelor dintrĕnsul nu ar fi falsificată.

Fă-te 'n lăturî, mĕi creștine,
 Dacă vrei să mergî cu bine,
 Sĕ rĕmăi cu viața 'n tine!

In potica fără soare
 Eî te-așteaptă la strimtoare,
 Sĕ te prade, sĕ te-omoare!...

În rău, — nu avem nimic de zis asupra acestor versuri: Ele sunt curgătoare, naturale și colorate.

În dumbrava cea vecină
Unde buha greu suspină,
Vezi cea zare de lumină!

Nu știu, despre cititorii dacă or fi văzând'o, dar eu par'că aș fi zăbind'o printre frunzișul întunecos al copacilor!

Opt voinicii cu spete late
Și cu mânecei suflecate,
Stau cu puștele 'ncărcate.

Trei s'erută crucea sfântă,
Trei se luptă greu la trântă,
Unul drege, unul cântă.

Tabloul este ieșit din condeiul de meșter, dar nu prea înțeleg de ce "*trei s'erută crucea sfântă.*", Să vede negreșit că acești *trei* sunt deja răniți și stau să moară! Să vede că deja câți-va călători au căzut în cursă și sunt în momentul de a fi jefuiți de acei alți trei "*care se luptă greu la trântă!*". Însă, — dacă lucrul stă astfel, atunci cum cei-l-alți două: "*unul drege, unul cântă.*", stau să dreagă și să cânte, în loc de a îngriji de cei-l-alți trei "*care s'erută crucea sfântă, sau de a sări în ajutorul celor "care se luptă greu la trântă?"*,"

Ne 'nbnisem cu d. Alecsandri și eram pe aproape să cad la învoială, dar iată că o să ne supărăm iar!

Vina este a dumnealui, nu a mea. Cine 'l pune să facă versuri neînțelese?

Oliolio! Ciocoiu bogate!
Ici de-ai trece din păcate
Să'ți arunc două glonți în spate!

Protestăm în numele Hațducilor Români și Moldoveni! Nicăi odata dênșii n'au aruncat mișelește gloanțe în spate!

Oliolio! mândră fetică!
De-ai veni colea 'n potică
Să te fac mai frumoșică!

Strofă mai plină de farmec anacreontic nicăi nu se poate!

Acel:
"Să te fac mai frumoșică."

este un mărgăritar.

Că mi-e puşca hultuită
Şi mi-e ghioaga ținuită
Şi mi-e inima 'ncolțită.

In aceste trei versuri, nu se află nimic de semnalat, fie în bine, fie în rău :

Oliolio ! Măi Taie-Babă !
Căci nu suferi mai de grabă
Să sarim voinicii la treabă !

Taie-Babă pe cât rezultă și din *Notele* de la finele volumului este un nume propriu. Taie-Babă, trebuie să fie prin urmare, un tovarăș de-al hațducilor, însărcinat să stea la pândă și să semnaleze ivirea vre unei trăsuri de călători. Atuncea ênsé se mai poate esplica versul în care cei trei hoți "sêrută sfânta cruce?... — Pe cei care se luptă la trêntă îi mai înțelegem ! Eî se vede că fac gimnastică ! Dar crucea ce are a face, și pentru ce e sêrutată team-ne-seam ?..

Iată ce va să zică a scrie fără să te analizezi singur.

Puşculița-mi ruginește,
Ținta-'n ghioagă se tocește,
Murgul sare, nechiezește .

Puşca poate în adevăr să se ruginească de odihnă, calul poate să sară și să nechieze de neastâmpăr, dar "*ținta 'n ghioacă*„ tocmai prin neintrebuintare, se păstrează și d. Alecsandri ne spunc din potrivă :

In pădurea de la Strungă
Ce slujește puşca lungă
Fără luptă, fără pungă ?

Ei ! Dar acuma când avem drumuri de fier ?...
Bieții ! Bieții tâlharî !

(va urma)

Al. A. Macedonski.

LUÎ ANGEL DEMETRESCU

(profesor de Istorie la lyceul Sfântul Sava)

I

Ți sunt dator de multă vreme amicul meu o poezie :
In inimă eî ți-o scrisesem, acum ți-o scriu și pe hârtie,
Dar nu'mi mai spune nici-o dată, amicul meu, amicul meu,
Că nu ai dreptul despre tine în versuri să vorbești mereu,
Căci cum vreî oare ca să țipe hârtia neînsuflețită
Subt niște biete slove negre pe fața eî cea înălbită
Dacă-ar tăcea a mea durere și n'ar țipa și ea și eî ?

II

Imi recunoști în versuri farmec și de și 'n ceartă cu Urechie
 Ca să 'mă fii frate sau prieten formezi cu dânsul o perechiă,
 Dar spune-mi frate sau prieten, de ce voiești ca să mă tac
 Un ipocrit care se spuie că n'are 'n el nici-o credință
 Și dându-și mâna cu dușmanii, ce e, ce simte, se desmință?...
 De ce voiești ca și pe tine amicul meu să mă prefac,
 Să tac de mine de-o potrivă precum și tu de tine tac?

III

Veți crede-o?... — Am trecut prin toate umilințele amarnicii
 Și muncă, lacrimi și junețe, mi-aș fost prinoasele zadarnici,
 Iar dacă viața e o luptă, eu am pierdut'o pe deplin....
 Și vrei să mă păstrez rezerve subt talpa crudului destin?...
 Dar vrând să tac, condeiuil țipă, și se nu plâng, hărtia plânge...
 Și vrei poema vieții mele să n'o mă scriu cu al meu sânge
 Să nu mă schimb condeiu 'n armă ș'a mea cerneală în venin?...

IV

Ei bine! Nu! — Pentru-a mă plânge de soarta mea nemeritată
 Eu voi lăsa ca să vorbească o conștiință revoltată,
 Și 'n fruntea epocii de astăzi, eu care-am fost neîncetat
 Inconjurat de nepăsare, sărac, gonit sau defăimat
 Eu care n'am în tot trecutul de cât cu mulți aceiaș vină
 De-a fi deschis cu bărbăție războiul sfânt pentru lumină,
 Voi zmulge inima din pteptu-mi ca să i-o pu ca un stigmat!

Al. A. Macedonski.

MISTER

Când crivățul rece despică vèzduhul,
 Când apele 'nghiață, când frunza 'și dă duhul
 Când corbi s'adună și fulgi de ninsori
 Acoperă câmpul, pleșuv de-orî ce florî,
 Când steaua în noapte, lucește a ger,
 Când soarele ziua e rece pe cer,
 Atuncea poetul, de iarnă surprins,
 Se simte, cu gândul, spre moarte împins
 Și'n fie ce frunză, purtată de vânt,

Tresare,.. își vede adâncul mormânt,
 Și plânge și 'ntreabă de ce s'a născut
 De ce, din țărină în om prefăcut
 Trăește... devine țărină din nou?
 "Mister",... îi răspunde un tainic eco!

Carol Scrob.

M'AM STINS!

Inima-mi este de vină
 căci plină
 De dorul ce 'n ea s'a tot prins
 m'am stins!
 Aș vrea ca ea să nu simță
 dorință;
 Dar dânsa nu șade în loc
 de loc.
 Și pare că n'ar fi de-abună,
 nebună
 Ar vrea ca să zboare la ea
 să stea.
 Ah!... și 'n zadar mă căznesc
 s'o opresc
 Pare c'ar face 'ntr'adins...
 m'am stins!

Al. Slaniceanu.

12 Octombrie 1882.
 Slănic (Prahova)

VORNICUL BUCIÖG

Acesta este titlul piesei d-lui V. A. Urechia, reluată deunăzi la teatrul Național și jucată atât de rău.

Nu vom zice multe despre piesă: Ea este cunoscută și este un adevărat cap de operă. Caracterul Vornicului este cu desăvârșire clasic prin unitatea ce înfățișează de la început la fine. Putem să spunem chiar, — că este un caracter unic nu numai în literatura noastră ci și în cele streine. — Intr'un cuvânt *Vornicul-Buciög* este o producere intelectuală atât de superioară în cât suntem siguri că va rămâne ca un model.

Dar dacă, nu avem de cat să ne felicităm de drama datorată condeiului unui li-

terat care este cu atât mai eminent cu cât are dușmanii mai mulți, de jocul actorilor nu ne putem felicita de loc.

Mai nici-unul dintre cei care au avut roluri principale nu și-au dat seama de sarcina ce și luaă și de creditul său discreditul în care pot să cadă.

D. Manolescu și-a permis a juca pe vornicul, rol ce convenea mult mai mult d-lui Petre Velescu. D. Manolescu este negreșit cu viitor: Are talent; — dar, — consemnăm aci, nenorocita manie ce l'a înhățat și pe dumnealui ca pe răposatul Pascali, de a voi să monopolizeze toate rolurile. — Dacă d. Manolescu a fost foarte rău în *Vornicul*, faptul a provenit pentru că și-a făcut și și face iluziune asupra puterii și talentului său. Tênerul artist, — de la actul I pênă la al V-lea, saă n'a avut voce, saă dacă a avut'o a fost numai prin sacadări, prin țiparea ultimelor silabe ale cuvintelor, și prin zicerea întregului rol pe acelaș ton umflat și declamatoriū. — Ca înfățșare, — n'ai fi crezut de loc că e "Vornicul Têrii"; — gesturile sale n'au avut în fine, noblețea, maies-tatea ce autorul a pus în caracterul lui Bucioș. Pe lângă aceste, cu toate că *grimat* și cu barbă albă, d. Manolescu părea a fi mai mult un tēner zvăpăiat, de cât un bêtrên demnitar ce nu zice cuvênt și ce nu face gest din entuziasm, ci din ênsuși fondul caracterului său, modului său de a cugeta. — Cum mai putea să izbutească bîetul artist, dacă în loc de a zice "*Eă sunt vornicul Têrii*," într'un mod demn dar măreț, schimba demnitatea într'un fel de pathos umflat, ce'l asemuia mai mult cu un tribun desmățat ajuns la cãrmă din întêmplare, de cât cu un mare boier Român înzestrat de un caracter și mai mare. — Pentru a termina cu d. Manolescu, vom spune că n'a făcut de cât să *declame* chîiar frazele cele mai simple și că n'a *vorbit* un singur cuvênt din câte le-a avut înscrise în rol. Costumul său și al tuturilor, erau mai mult costume de operă, și aceasta, — dimpreună cu gesturile și umbletul artiștilor, — da piesei o înfățșare nepotrivită.

D. Notara a fost admirabil în unele părți, dar și dumnealui a fost monoton și declamatoriū în altele: Ceva mai mult: Răgușise.

D-șoara Amelia Velner, a dezvoltat talent și a dat dovezi de studiu.

D-na Sarandi, a avut un rol mic dar d-na Sarandi, are prea multe merite ca artistă vechie și de frunte, pentru ca să nu fi știut să rămâie aceia ce a fost toată viața sa.

D. Catopolu, este, dintre tineri, un adevêrat talent. Dumnealui s'a afirmat într'un mod strălucit în rolul din "*3 Decembre*," piesă a d-lui Macedonski. În *Vornicul Bucioș*, a fost destul de bine în *Temnicerul*, dar nu a făcut din acest rol tot ce se putea face.

Terminăm, sperând că *Vornicul Bucioș* se va da cel puțin de 5 ori în această stagiune și că la anul viitor, piesa, se va înjghieba mai cu îngrijire. Cerem piese *Române* și numai *Române* în *Teatrul Național*, căci, pentru aceasta e subvenționat, dar le cerem cu decoruri și costume noi, iar nu cu înpetecături.

În cât despre artiști, dacă vom fi și pe viitor asprii cu mulți, le aducem un serviciu, de care, — mai târziu, — ne vor fi recunoscători.

Catilina.

P. S. — Regretăm danțul introdus în piesă. D. V. A. Urechia, ar trebui să'l înlăture la o nouă reprezentare.

ALBUMUL

Fără 'ndoială că e dulce să revăsești prin vechi scrisori,
Să 'ți amintești trecutul vieții, să simți plăcuții lui fiori,
Și tierețea dispărută s'o vezi trecând pe dinainte,
Bogată în făgăduințe pe care zilnic le desminte,
Cu visele'î înșelătoare și cu amoru'î dispărut
În groapa ce adânc ascunde al fie-căruia trecut ;
La fie-ce scrisoare nouă, revezi o slovă cunoscută
Ș'atunci din fundul cugetării răsare câte-un chip iubit,
Trecutu 'ntreg câștigă voce căci nu'î mai este groapa mută
Și uîți pe-o dulce amintire că ești cu sufletul zdrobit !

Dar când deschizi din întâmplare, albumul vechilor portrete
Și când revezi acele chipuri așa precum le-ai cunoscut,
Ai vrea să calci de-ar fi puțină peste-ale timpului decrete
Ce ți-a furat cu Tinerețea și fericirea ce-ai avut !
Când ănsă te gândești mai bine, stăpân pe-a inimei mâhnire,
Găsești că nu se află 'n lume un alt mai bun letopiseț (1)
În care se se afle 'nscrise alături de nenorocire
Virtuți adesea covârșite sub al mulțimilor dispreț !

Al. A. Macedonski.

LA PORTRETUL EI

Când a Domnului suflare ce plutește peste lume
Să oprește 'n al meu suflet și 'mă dă limbă să vorbesc
Tu portret ești lângă mine dar asupră'ți e un nume
Care 'mă face-amară viață dar prin care mă trăiesc !

(1) Sunt mulți care nu știu ce însemnează *letopiseț*. Cuvântul e compus din *leat* și *pisanie*. Nota «Red.»

De-astăzi ȃnsă, dormi în pace pe un sin ce nu mai bate
 Căci nici gânduri, nici simțire nu mai poți a'mi revolta,
 Dormi, dar lasă pen' la moarte ca să fiu cu tine frate,
 Dormi și fi în nesimțire, fi ca și stapâna ta!

Th. C. Penciuiescu.

PE ALBUM

D'un groaznic foc de s'ar încinge
 Pământ, și cer, și stele,
 Eū aș fi 'n stare a le stinge
 Cu lacrămile mele!

Ion N. Iancovescu.

DE MĂ AFLU...

De mă aflu față 'n față
 Vreaū să plec, dar cum să poți
 Când 'ți-e inima furată
 Și să află 'n mâini de hoți?

Ochilor ce 'mă-aū răpit'o
 Sē le-o cer aș avea drept...
 ȃnsă 'n lume ce slujește
 S'aibi o inimă în ptept?...

Al. A. Macedonski.

IERĬ...

Ierĭ iubirea ne prinsese
 Intr'al dragostelor joc,
 Foc în ochi'ți s'aprinsese
 Și în inimă'mi tot foc.

Aastăzi lumea ne încinge
 Cu-al uitărei lanț întins,
 Focul inimei se stinge,
 Focul ochilor s'a stins!

Duiliu Ioanin.

TEATRUL NAȚIONAL

II.

Până astăzi teatrul nostru *Național* nu și-a meritat acest nume, și, epitetul de *Național* a fost o curată anomalie. Intr'adevăr de când egzistă acest teatru, în loc de a se reprezenta piese originale românești, chiar de s'a au ivit câte-va ce au plăcut publicului, direcțiunea și comitetul, din ori-ce timp, s'a grăbit a le lăsa uitării; iar traducerea sa și localizările fără cunoștință de literatură de — ale d-lui Pascaly, — al cărui continuator în rău este astăzi d-l Gr. Manolescu, — au fost singurele pentru care s'a creat toate înlesnirile și care s'a jucat. Dar se va zice, — este oare o absolută cerință, ca într'un teatru național să se reprezinte numai piese aparținând literaturii locale?.. La această întrebare, ori cine și va găsi răspunsul în modul de procedare al „comediei franceze”, din Paris; și, — ori cine a fost în Paris să a citească regulamentul aceluia teatru, poate afirma că nu egzistă precedent, care să constate reprezentarea vreunei piese străine sau localizate pe scena comediei Franceze, teatru subvenționat de stat și a cărui menire este de a fi mai mult o școală, de cât un loc de petrecere.

În aceleași condițiuni s'a fundat și teatrul nostru și se nu ni se spune, că nu poate egzista o linie de comparație între țara noastră și Franța. Este adevărat că nu avem același public; dar am avut și avem aceeași mișcare literară, mulțumită abnegării oamenilor care au luat condeiul. Împingem acest adevăr atât de departe, în cât putem garanta că teatrul s'ar putea însuși, în cursul unei stagiuni întregi, numai și numai cu piese române, fără să intre o singură traducere a pieselor clasice. — Domnii Alecsandri, Urechia, Sion, Hăjdeu, Baronzi, Faca, Pantazi Ghica, Depărățeanu, Bolintineanu, Macedonski, Olănescu și alții au lucrat fie care pentru teatru. S'ar fi putut alege cu discernământ destule piese pentru a se putea compune întregul repertoriu al unei stagiuni.

— Acest repertoriu odată uzat, cu ce se va forma cel de anul următor? — Ei! Dar odată adoptat acest sistem, s'ar ivi la lumina zilei talente noi, care să continue a mări cu succes câmpul literaturii dramatice, și într'o zi ne-am îmbogăți teatrul cu producțiuni de asemenea natură, tot atât de bune și numeroase ca și cele străine. Atunci tinerii ar fi încurajați, talentele s'ar desvolta și teatrul ar merita cu drept cuvânt epitetul de *național*. În realitate însă, se întâmplă cu totul alt-fel: afară de scrierile dramatice ale d-lui Alexandri, ce s'a reprezentat fără încetare, — mulțumită înrîurii autorului, — celelalte, au avut numai o aparițiune trecătoare. Între multe, „Iadșul”, d-lui Macedonski, piesă recunoscută de public și de întreaga presă ca una din cele mai bune comedii române scrise în versuri, în timp de doi ani, abia a avut cinci reprezentări; piesele d-lui Hăjdeu, Baronzi și a tuturor actorilor mai sus citați nu le-am mai văzut pe scena noastră. Din potrivă, *Olteanca*, ce este o ineptie literară, s'a reprezentat până la cinci-spre-zece ori de-arândul. Nu mai vorbim de traduceri, ca *Fata Aerului*, ce se datorește puțin cunosătorului întru ale literaturii domnului Manolescu, piesă cu care traducătorul a încasat din drepturile sale cel puțin trei mii de franci.

Ast-fel stând lucrurile, vina o vom arunca numai asupra comitetului teatral și a directorilor generali ce s'a succedat.

Mijloacele de îndreptare pe care le găsim sunt în următoarele puncte :

1. Dizolvarea actualului comitet cu demisionarea directorului general.
2. Demisionarea directorului de scenă.
3. Dizolvarea întregii societăți dramatice !

Cu alte cuvinte vechia organizare se se înlocuiască cu altă nouă, ce singură poate să scape teatrul din starea decuzută în care se află.

Iată opiniunea noastră asupra acestei organizări :

1. Teatrul se formeze o instituțiune absolut a statului.

2. În capul acestei instituțiuni se se pue ca și mai înainte un director general și un comitet de bărbați însemnați. Comitetul se fie constituit saū din bătrânii fruntași ai literaturii, saū din cei tineri, în frunte cu d-nul V. Al. Urechia.

3. Să se numească un director al repertoriului, care să egzamineze piesele menite a se reprezinta și a face ca limba vorbită pe scenă să fie românească.

4. Să se numească un director de scenă, care să nu facă parte din culisele teatrului, cu preferință pentru profesorul școalei de declamațiune.

5. Societarii, gagiștii și tot corpul artistic să rămăe pur și simplu ca funcționari ai statului, împărțiți pe clase.

6. Ca funcționari salariați de stat, să li se facă rețineri și să aibă dreptul la pensii.

7. Tot corpul artistic să formeze patru clase, adică :

a). Funcționari superiori de clasa I-iă, adică artiștii deja afirmați.

b). " " " " II-a, adică artiști cari au succedat celor dintăii.

c). Funcționari superiori de clasa III-a, saū gagiștii de astă-ză.

d). Elevi.

8). Să se primească ca elevi, numai acei cari au terminat cu succes cei trei ani ai școalei de declamațiune.

9). Nică un actor să nu poată fi priimit saū să treacă dintr'o clasă în alta, de cât în urma unui concurs public, asistat de un juriu imparțial, de toți reprezentanții preseii și de un public cunoscător.

10). Să se reprezinte pe scena teatrului național numai piese originale ; traducerele și localizările fiind rezervate, într'un mod escepțional, operilor streine de o valoare recunoscută universalmente.

11). Dreptul de autor să se ridice la 20 la 0%. Cel de traducător în versuri 15 la 0% ; în proză, 10 la 0%.

12). Nică un actor să n'aibă dreptul a traduce saū a localiza pentru teatru.

13). Numai atunci să se reprezinte produțiunea vr'unui actor, când ea va fi o operă originală, cu merite recunoscute.

14). Tot corpul administrativ să se compue după trebuință, și să fie trecut tot în bugetul statului.

Negreșit că această reorganizare pe lângă punctele deja enumărate, mai cere și altele secundare, pe care le vom rândui la timp.

Să nu se crează însă că această reorganizare va avea atâtea cheltueli, în cât să întrecă activul Teatrului, plus subvențiunea acordată de guvern. Nu !... Vom proba aceasta prin calcule matematice ; și, pe lângă că statul, în timp de câți-va ani, își va crea astfel un nou venit ; dar vom avea și un teatru model ; iar actorii

vor fi în tot d'auna asigurați și în timpul activității lor și în urmă, când vor avea dreptul la pensuni.

În numerile viitoare vom dezvolta programul nostru, vom face și calculele din care se va putea constata realul său folos.

Până atunci, credem că Ministerul Instrucțiunii va lua în considerațiune aceste dezvoltări și le va egzamina, ca venite din partea unei reviste literare, care în tot d'auna a avut ca deviză respândirea luminei și luptă pentru dezvoltarea artei și a literaturii, aceste două surori, ce sunt la noi atât de puțin considerate.

Atragem în acelaș timp și atențiunea d-lor deputați, din care se vor găsi, credem, câțiva care se schimbe aceste schițe într'un proiect de lege, și să facă din Teatrul de astăzi o adevărată școală, unde publicul să găsească o instrucțiune și o moralitate temeinică, iar actorul un mijloc de egzistență onest și sigur.

Th. M. Stoenescu.

SĂ DORM!

Ca să ți spun a mea iubire,
 Nopti întregi de nedormire
 N'ar ajunge să sfârșesc
 Cum aş vrea s'o zugrăvesc!
 Dar, când singur stai departe,
 Cu durerea ce desparte
 Gândul meu de al tău gând,
 O! Atunci mi se arată
 Disperarea 'ntunecată,
 Imi simt ochii lăcrămând,
 Mă zdrobește-un chin enorm
 Și mă culc s'adorm, — și dorm!...

Dimineața, ce 'ngrozire!...
 Palid ca o nălucire
 Mă deștept din somnul meu
 Și mă simt atât de grei,
 Că de-ași vrea să vii spre tine
 Inima slăbește 'n mine,
 Corpul meu d'abia 'l tărăsc;
 Lacrămile 'mi sunt amare,
 Și atunci, în disperare,
 Aș voi să te urăsc
 Și în chinul meu enorm
 Să mă culc și 'n veci să dorm!

Locotenent B. Bogdan.

JULES VERNE

NENOROCIRILE UNUI CHINEZ IN CHINA

(Urmare)

CAPITOLUL III-lea

O privire asupra Oraşului Shang-Hai.

Iata ce zice un proverb chinezesc:

„Când săbiile sunt ruginite, și târnăcoapele lucitoare,

„Când închisorile sunt deșerte și grânarele pline,

„Când treptele bisericilor sunt roase de picioarele credincioșilor și curțile tribunalelor acoperite cu iarbă,

„Când doctorii merg pe jos și brutarii călare,

„Atunci imperiul este bine guvernat.“

Proverbul e foarte nemerit. El se poate aplica la toate statele din lumea veche și nouă. Dar dacă se găsește vr'unul în care aceste dorințe sunt departe de a se îndeplini, este tocmai Cerescul imperiū. Acolo, săbiile strălucesc și târnăcoapele ruginesc, închisorile gem și grânarele sunt deșerte, brutarul lângezește și doctorul face multe vizite, și, dacă biserica nu e lipsită de evlavioși, apoi și tribunalele sunt pline de preveniți și de advocați.

Ast-fel, un stat de o sută opt-zece de miș mile pătrate, care de la Nord la Sud are mai mult de opt sute leghe, și, de la Est la Vest mai mult de nouă sute, care numără opt-spre-zece provincii vaste, fără a mai adăoga și țările tributare: Mongolia, Mantchuria, Thibetul, Tonking, Coreea, insulele Liou-Tchou, etc. e natural că administrațiunea acestui stat câtă să fie foarte slabă. Dacă Chinezii se îndoesc de această stare, străinii însă, care au vederi imparțiale, nu au nici o îndoială. Poate singur Impăratul, închis în palatul său, de unde nu ese mai nici o dată, înconjurat de niște ziduri colosale, acest fiu al Cerului, tatăl și muma supușilor săi, făcând și refăcând legile după placul său, având dreptul de viață și de moarte, și căruia aparține tot ce este viețuitor, acest suveran înaintea căruia frunțile ating pulberea, găsește că în cel mai bun stat din lume administrațiunea este cea mai bună. Să încerci a-l convinge că se înșeală, ar fi în zadar. Un Fiū al Cerului nu se înșeală nici o dată.

Kin-Fo, avea el dreptate ca să 'și conducă viața după sistemul european, iar nu după cel chinezesc?... Poate că avea multă dreptate. Intr'adevăr el nu locuia în Shang-Hai, ci pe o localitate din pământurile concesdate de Englezii, și care se stăpâneau de un fel de autonomie, foarte mult considerată.

Shang-Hai, orașul propriu zis, este situat pe țărmul stâng al micului riu Houango-Pou, care, unindu-se la unghiul său drept cu Wousung, merge de se varsă în Yang-Tsze-Kiang sau fluviul Albastru, și de acolo se pierde în marea Galbenă.

Este un oval, întors de la Nord la Sud, înconjurat de ziduri înalte, deschise prin cinci porți în cele cinci despărțituri ale orașului. Rețea nemărginită de strădișoare încrucișate, curățite în tot-d'auna cu cea mai mare îngrijire; prăvălii întunecoase, în care vind prăvăliași goi până la mijloc; nici o trăsură, d'abia ici colo câte un călăreț; câte-va temple indigene sau bisericuțe străine; pentru pre-

umblări o grădină cu arbori de thea și un câmp destinat pentru parade; printre aceste străzi, în fundul acestor case puțin încăpătoare, o populațiune de două sute mii de locuitori, astfel este privilegiata acestei cetăți de o vietate foarte mică, dar care are o mare însemnătate comercială.

În acest oraș după tractatul de Nan-King, străinii auvură penttu întâia oară dreptul de a funda coptoare. Shang-Hai era marea poartă a Chinei, pentru trecerea europenilor. Apoi, afară de Shang-Hai și mahalalele sale, guvernul cedase trei părți de teritoriū Francezilor, Englezilor și Americanilor, care compun un număr de două mii.

Concesiunea franceză, este foarte nemăsurată. Ea înaintează până în convecsi-tatea de nord a orașului, și se întinde până la riulețul Yang-King-Pang, ce o desparte de teritoriul Englez. Aci sunt bisericile Lazariștilor și ale Jezuitorilor, care aū, la patru mile departe de Shang-Hai, un liceū, numit Tzihavé, de unde es bacalaureați chinezi. Dar această mică colonie franceză nu egalează pe cele vecine. Din zece case comerciale, fondate la 1861, nu mai rămân de cât trei, și chiar casa de sconturi a fost stabilită pe concesiunea engleză.

Teritoriul american coprinde partea din 'napoi de Wousung. El este despărțit de teritoriul englez prin riul Sou-Tcheaou-Creeth, peste care se întinde un pod de lemn. Pe țărmurile acestui riū este Otelul Astor și biserica Missiunilor; aci sunt vastele magazii pline cu mărfuri europene.

Din cele trei concesiuni, cea mai înfloritoare este cea engleză. Casele sunt din cele mai mărețe, zidite pe chei, cu grădini frumoase, palate princiare, orientatul Bank, „hong“ al renumitei case Dent cu Societatea Las-Tchi-Tchang, apoi case de comerț din cele mai renumite, Clubul englez, teatrul, jocul palmei, parcul, câmpul alergărilor de cai, biblioteca, etc, sunt instituțiunile ce aduc coloniei Anglo-Sacstone meritatul nume de „Colonie model“.

Iată pentru ce pe acest teritoriū, sub conducerea unei administrațiunii liberale, nu'l putem asemăna, zice Leon Rousset, cu nici unul din orașele Chinei.

Astfel, în acest mic colț de pământ, străinul, sosind pe albia încântătorului fluviū Albastru, vede patru bandiere întinse pe caprișul vântului; cele trei culori franceze și *Jachtul* Statelor-Unite, badiera statelor americane cu Crucea Sfântului Andrei, — galbenă pe câmp verde, — Crucea Imperiului Florilor.

Vecinătățile orașului Shang-Hai, sunt numai niște câmpuri întinse, fără de nici un arbore, străbătute de drumuri strimte și de poteci cu unghiuri drepte, prevăzute cu gropi în care se strânge apa din diferite locuri. Într'un cuvânt aceste câmpii, formează un fel de tablou vast, verde și frumos la înfățișare, căruia însă îi lipsește cadrul.

Perma sosind în port, debarcase pe cheul chinez, în fața sub-urbiei Shang-Hai. Era cam pe la mizele zilei, când Wang și Kin-Fo se coboriră din vapor.

Lumea mergea nebună într'o parte și într'alta, pe țărmuri ca și pe apă. Corăbiile numeroase, vapoarele, luntrile și toate vasele de diferite specii și mărimi, formaū ca un fel de oraș innotător, în care trăia o populațiune de aproape patru-zeci de mii suflete, — populațiune, ce făcea parte dintr'o clasă mai joasă ca aceia a literaților și a neguțătorilor.

Cei doi prieteni trecură prin mulțimea neguțătorilor de tot felul, vinzătorii de raci, de portocale, de nucii, marinarii de toate națiunile, popi chinezești, popi catolici, soldați chinezi și în fine printre guarzii portului și oamenii de tot soful.

Kin-Fo, cu evantaliul în mână, se uită cu nepăsare peste mulțime și nu 'i pasa de ceia ce s'ar fi petrecut împrejurul său. Nicî sunetul metalic al piastriilor meșicanî, nicî acela al tașlor de argint, nicî al sapecilor de cupru ⁽¹⁾ pe care neșușătorii îi schimbau din mână 'n mână, nu puteau să 'i atragă atenșionea. El avea bani să cumpere suburbia întregă și prin urmare sunetul acelor monede era nimic pentru dênșul.

Wang, își deschisese umbrela sa cea mare, zugrăvită cu monstruoșitate negre, și căuta pretutindenî câte ceva în care să observe cele mai mici amănunte.

Amênđoi merseră de-alungul chealui, împrejurul zidurilor cetășei chineze.

La marginea suburbiei, tocmai când intraseră pe concesiunea franceză, un chinez, înbrăcat într'o rochie albaștră, bătea cu o nuia pe un biet bivol, care la sbieretele lui adunase o mulșime de privitorî.

— Un sien-cheng, zise filosoful.

— Ce ne pasă!... respunșe Kin-Fo.

— Prietene, reluă Wang, cheamă 'l să 'ți ghicească norocul. E foarte nemerit lucru pentru însurătoarea ta.

Kin-Fo voia să 'și urmeze drumul. Wang îl opri.

Sub numele de Sien-cheng, se înșelege la chinezî, un fel de profet popular, care pentru cășî-va sapecî, ghicește trecutul și viitorul. Acest sien-cheng poartă la cingătoare o colivie în care se află o pasere, și șeșe-zeci și patru de cărșî, ce reprezintă figurî de zeî, oameni și animale. Chinezii de toate clasele, în general superștișioșî, nu dispreșuiesc prezicerile acestui soiș de oameni, ba încă, le priimesc cu multă serioșitate.

La un semn al lui Wang, acesta întinșe în stradă un covor de bumbac, puse pe dênșul colivia sa, își scoase cărșile, le amestecă și le respândi pe covor cu figurile în jos.

Deschise apoi ușa coliviei. Paserea ieși, alese cu cîocul o carte, și reintră, după ce priimi de la stăpânul său un bob de orez.

Sien-Cheng întoarse cartea. Pe dênșă era o figură de om și o deviză, scrisă în Kunan-rună, adică în limba comerciantului de Nord, limbă oficială, vorbită de oameni însuștrișî.

Atunci, adresându-se lui Kin-Fo, ghicitorul, ca de obicei, îi prezise zece miș ani de fericire.

— Un singur an 'mă-e de ajuns! respunșe Kin-Fo.

Apoi, aruncă un taler de argint, asupra căruia ghicitorul se repezi ca un căine flămând asupra unui os cu măduvă. Asemenea bacșisuri le vedea el foarte rar.

Dupe acestea, Wang și cu elevul său se îndreptară spre colonia franceză, cel din-tetiu cușetând la prezicerile lui Sien-Cheng, cel de-al doilea fiind convins că nicî o pședică nu 'l va opri de a se însura.

Ei trecură pe din'naintea Consulatului francez, reurcară pênș la puntea riului Jang-King-Pang, trecură pe cel-alt șerm, merseră de-a lungul teritoriului englez, vrând să ajungă pe cheul portului european.

Era tocmai mșezul zilei. Lucrătorii, foarte agitașî în timpul dimineșei, încetară ca printr'un farmec. Ziua comercială era terminată, și liniștea urmă șgomotului, chșar în orașul englez, devenit chinezesc în această situașione.

(1) Piaștrul valorează 5 fr. și 25 bani, tașlul 7 până la 8 fr. și sapecul cam o jumătate dintr'un ban.

În acest moment, sosiră în portul de sub pavilionul Statelor-Unite câte-va nave streine. Nouă din zece din acele nave erau încărcate cu opium. Această substanță tîmpitoare, această otravă, cu care Anglia alimentează China, produce o cifră comercială de două sute șase-zece milioane de franci, și a aduce un câștig de trei sute la sută. Guvernul chinez a încercat zadarnic să împedice importarea opiumului în cîrescul imperiū. Războiul din 1841 și tractatul de la Nan-King, lăsară liberă intrarea articolelor engleze de orice natură. Și apoi, dacă guvernul de Peking pedepsea cu moarte pe chinezul care ar fi vîndut opiū, egzistă tot d'auna un mijloc ca să corupă agenții stăpînirei. Se crede chiar că guvernatorul de Shang-Hai, câștigă pe fie-care an câte un milion, numai și numai să închiză ochii asupra abuzurilor ce se întîmplă.

Trebuie să spunem, că nici Wang, nici Kin-Fo nu aveaū urătul obiceiū de a fuma opiul, ce distruge organismul și aduce o moarte prematură.

Și apoi nici odată nu pătrunsese acest narcotic în bogata locuință, în care sosiră cei două prieteni, un ceas după desbarcarea lor.

Wang, — ceia ce e de mirare pentru un Tai-ping, — zicea — De cât să aducem din alte țeri tîmpirea unui popor întreg, mai bine am aduce știința și invențiile ei!... Intr'adevăr, bună e negustoria; dar mai bună e filosofia!... Să fim filosofi înainte de toate, să fim filosofi.

CAPITOLUL IV

Kin-Fo primește o scrisoare întîrziată.

Yamenul este o împreunare de clădiri variate, așezate pe o linie paralelă, pe care o taie o a doua linie perpendiculară de chioșcuri și chioșculețe. De obiceiū Yamenul servă ca locuință comercianților din cea mai 'naltă treaptă; cu toate astea se permite și bogaților să aibă asemenea locuințe. Intr'unul din aceste mărețe oteluri, ședea rîsfățatul Kin-Fo.

Wang și cu elevul său se opriră la poarta principală, ce încongiura curțile și grădinele acestei clădiri.

Dacă, în loc de a fi locuința unui simplu particular ar fi fost a unui magistrat, sub strașina sculptată și zugrăvită a porței ai fi vîzut o tobă din cele mari, pe care ar fi bătut și ziua și noaptea acei care vin să ceară dreptate. Dar în locul acelei *tobe plîngătoare*, la poarta lui Kin-Fo erau niște vase mari de porcelan, pline cu ceai rece, pe care intendentul său avea grije să 'l schimbe, ca să fie în tot-d'auna proaspăt.

Acele vase erau la dispozițiunea trecătorilor, generozitate ce făcea o mare onoare lui Kin-Fo. Așa că el era cel mai bine privit de către *Vecinii săi din partea de Est și de Vest*.

La sosirea stăpînului, servitorii alergară la poartă, să 'l primească. Valeții, portari, purtători de scaune, vizitii, randași, paznici de noapte, bucătari, în fine tot corpul servitoresc prezenta armele la porunca intendentului. Apoi o zecime de argați însărcinați cu trebile mai grosolane, ieșiseră și ei intru întîmpinarea stăpînului.

Intendentul ură bună venire stălpului casei. Acesta făcu d'abia un semn cu mâna și trecu înainte.

— Sun?... zise el.

— Sun!... răspuse Wang surizând. Dacă Sun ar fi aici, s'ar vedea!...

— Unde este Sun? repetă Kin-Fo.

Intendentul mărturisi că nimeni nu știa ce se făcuse Sun.

Sun era cel dintâiu valet al lui Kin-Fo, și prin urmare el nu pntea să lipsească.

Era el ênsê un servitor din cei mai bunî?... Nu! El era cel mai nedibaciû în serviciul sêu. Preocupat, rêutăciôs din toate punctele de vedere, lacom, fricos; dar, în rezumat, credincios și singurul dintre toți, care știuse sê atragă dragostea stăpânului sêu; Kin-Fo se supêra de douê-zeci de ori pe zi în potriva lui, și dacâ în zece cazuri se îndrepta, în cele alte zece el adâpa cu destulâ fiere pe bietul sêu stăpân. Un servitor igienic și atâta tot.

Afarâ de acestea, Sun, cum fac mare parte din servitoriî chinezî, se pocâia singur, când își cunoștea greșeala. Stăpânul sêu ênsê nu'l crușa. Spatele lui Sun era deprins cu bastoanele și nu-î pâsa cu toate acestea. Aceia ce 'l mâhnea ênsâ, erau hârțuelile ce mânca de la stăpânul sêu, când 'l târnuia de coada ce-î atârna pe spate; și aceasta se întempla atunci când vina era prea mare.

Toți știu, cât țiu chinezii la cîudata lor coadă. Tâierea coadei, este cea dintâiu pedeapsâ ce se dâ criminalilor. Este cea mai mare necinste în viața unui chinez. Ast-fel bietul Sun ar fi fost foarte nenorocit, când ar fi pierdut un singur fir de păr. El era de patru ani în serviciul lui Kin-Fo, și coada lui, una din cele mai frumoase din Cerescul Imperiû: avea o lungime de un metru și douê-zeci și cinci centimetri. După acești patru ani ênsâ, ea scăzuse la cinci-zeci și șapte de centimetri.

Dacă Sun ar fi urmat tot ast-fel ancê doi ani, ar fi rêmas cu desâvârșire chiel.

Wang și Kin-Fo, urmați de servitoriî casei, trecurâ prin grâdinâ, în care arborii, înconjurați cu vase de pêmênt și tăiați cu o artâ admirabilâ, aveau formele unor animale fantastice. Apoi trecurâ pe lângâ bazine, în care se jucau peștișori roșii, și ale cărui ape limpezi oglindeau florile roze de *nelumbo* și cel mai frumos nenufar din Imperiul Florilor. Ei salutarâ un patruped eroglif, zugrâvit pe un zid, și sosirâ în cele din urmă la poarta principalâ a *yamenului*.

Casa era cu douê caturî, și avea șease scârî de marmorâ. În fața ușilor și ferestrelor erau un fel de gârdulețe de trestie, ca sê facâ mai leznicioasă aerisirea odâilor.

Acoperișul, făcut din olane multicolore, balcoanele așezate din distanță în distanță și sculpturile cele mai estetice, erau demne de toată admirarea.

Înăuntru, afarâ de odâile în care locuiau Wang și Kin-Fo, erau numai saloane învecinate cu cabinete pe ale căror pereți erau zugrâvite felurite ghirlande de flori sau embleme și sentințe morale, foarte mult respectate de fii cerului. Prin toate locurile erau scaune așezate astfel în cât sê formeze diferite figurî, scaune de pêmênt sau de porcelanâ, de lemn sau de marmorâ, pe care erau pernițe de mătase, a căror strălucire râpea vederile; în toate părțile erau atirnate lămpi de diferite forme, colorate cu cele mai plăcute nuanțe; apoi în toate părțile vedeaî măsuțe de ceai, numite *tcha-ki*, care nu lipseaî nici odatâ din mobilierul unui chinez. Ți-ar fi trebuit ore întregi, ca sê admirî sculpturile de ivoariû, tablourile de solzi, statuetele de bronz pe care ardeau candelile cu parfume, reșinele legate cu fir de aur, vasele rotunde sau prizmatice din timpul dinastiei Ming și Tsing, porcelanele dinastiei Yen, și în fine, vasele cu pereți rozalbi și trans-

lucizi. Această lăcșoasă locuință desfășura toată fantazia chineză întovărășită de arta europeană.

Intr'adevăr, Kin-Fo, era un om de lumea nouă. El era iubitor al tuturilor invențiilor moderne din Occident, și nu se opunea câtuși de puțin la importarea lor în China. El era unul dintre acei Fii ai Cerurilor, care au pasiune pentru științele fizice și chimice. Deci, el nu făcea parte dintre acei barbari, care tăiară primele fire electrice ce Societatea Reynolds voise să stabilească pînă la Wousung, în scopul de a face să sosească mai repede corespondența engleză și americană; nu era apoi nici dintre acei întreprinzători înapoiți, care pentru a opri sirmele sub-marine de la Shang-Hai la Hong-Kong ca să fie ficșate pe un loc al teritoriului, obligară pe electricianii să le ficșeze pe un vas în mijlocul rîului.

Nu!. Kin-Fo semăna cu aceia din patrioții săi, care aprobaă guvernului fondarea arsenalelor și stabilimentelor din Fu-Chas, sub direcțiunea inginerilor francezi. Astfel, el avea acțiunii de la compania bastimentelor chineze, care circula între Tun-Tsin și Shang-Hai într'un interes cu desăvârșire național; el era foarte interesat de aceste bastimente, ce aveaă o viteză mai mare cu trei sau patru mile de cât cele eugleze.

Se zice că progresul material se întrodusese pînă în interiorul casei lui. Intr'adevăr, diferite aparate telefonice puneau în comunicație apartamentele *yamenului* său. Numeroase sonete electrice răspundeau din odaie în odaie. În timpul ivernei el făcea focul mai mult de cât toți concetățenii săi, care tremuraă lângă căminele lor, înțoliți cu trei sau patru rinduri de haine. Casa lui era luminată cu gaz ca și la inspectorul general al iluminatului din Peching, ca și bogatul *Yang*, primul proprietar al *muntelui de pietate* din imperiul de mijloc. În fine, pentru corespondința lui intimă, Kin-Fo, adoptase *fonograful*, perfecționat de curînd de către Edison.

Astfel dar, elevul filosofului Wang, avea în partea materială ca și în cea intelectuală, tot ce trebuie unui om ca să fie fericit. Cu toate astea, el nu era astfel! El avea pe Sun, care 'l supăra în toate zilele, și Sun îi era de ajuns ca să nu fie fericit.

În acel moment Sun nu se vedea pe nicăieri. Negreșit trebuia să fie ceva grav, ca el să lipsească; sau poate că făptuise ceva de se ascundea ast-fel de stăpînul său, — și în ast-fel de stare, dacă nu 'și tînguia bițelele spate, apoi de sigur îi era frică pentru coada lui minunată.

— Sun !.. zisese Kin-Fo, sosind în antreul ce corespundea cu ușa salonului, și afectând un fel de mînie conținută.

— Sun !.. repetase Wang, care sfătuisese în zadar pe acest servitor supărăcios, ori de cîte ori făcea cîte-o greșeală.

— Sun !.. Să 'mă găsiți pe Sun !.. strigă Kin-Fo intendentului care puse în picioare toată curtea.

Wang și Kin-Fo rămaseră singuri.

— Înțelepciunea, zise atunci filosoful, sfătuește pe călători să se odihnească.

— Să fim înțelepți !.. răspunse elevul lui Wang.

Și dupe ce strînsese mîna filosofului se îndreptă spre apartamentul său; iar Wang intră în odaia sa.

Kin-Fo, rămas singur, se tolăni pe un divan și se lăsă în prada gândurilor. Se gîndea oare la femeia care trebuia să întovărășească restul vieții sale? Tocmai, și a-

ceasta să nu ne surprinză, pentru că el era în ajunul de a merge s'o întâlnească. Această ființă gingașă nu locuia la Shang-Hai. Ea era în Peking, și Kin-Fo socoti că e bine să o înștiințeze de întoarcerea lui în Shang-Hai și de plecarea lui pentru Peking. El ardea de o mare dorință ca s'o revadă. Și-apoi, simțea o mare afecțiune pentru dânsa. Wang, îi demonstrase dupe cele mai nediscutabile reguli ale logiceii, că acest nou element introdus în viața sa, îi va putea aduce oare care nenorociri.

Kin-Fo, visa cu ochii deschiși și ar fi adormit poate, dacă n'ar fi simțit la mână dreaptă ca un fel de gădilitură.

Ca prin instinct degetele lui se închiseră și strânsură între ele un ce cilindric și năduros, cu care de sigur mâinile lui era obicinuite.

Kin-Fo nu se putea înșela : el avea în mână dreaptă un biciu, și în același timp auzi aceste cuvinte, rostite pe un ton de pocăință :

— Sunt gata să mă supun !..

Kin-Fo se reîntoarce și, printr'o mișcare foarte naturală, învîrti biciul.

Sun se afla înaintea lui, pe jumătate aplecat, oferindu-și spetele, cu o mână rezemându-se de covorul parchetului, iar cu cea l'altă ținînd o scrisoare.

— Insfirșit, iată-te !. zise Kin-Fo.

— Aî ! Aî !.. răspuse Sun. Eă așteptam pe Domnul tocmai la a treia veghiere ; cu toate astea,.. eă sunt gata să mă supun ! ..

Kin-Fo aruncă biciul de o parte. Sun îngălbeni ca ceara.

— Dacă tu recunoști singur că ești culpabil, apoi meriți pedeapsa. Ce este ?

— O scrisoare !..

— Vorbește o dată !., strigă Kin-Fo, zărind scrisoarea în mâinile lui Sun.

— Uitat'am să v'o dau înainte de a pleca la Canton.

— Opt zile de întârziere, dobitocule !..

— Am greșit, stăpâne !..

— Vino 'ncea !..

— Sunt vinovat,—iartă-mă !.. Aî !. Aî !..

Acest din urmă strigăt era plin de disperare. Kin-Fo apucase pe Sun de coadă și cu ajutorul unor foarfece ascuțite îi tăiasă vârful.

Din cincî-zeci și șapte centimetre, coada lui Sun rămase acum de cincî-zeci și patru.

Kin-Fo, redeveni cu desăvîrșire liniștit ; se aruncă din nou pe divan, și egzamina cu multă nepăsare scrisoarea întârziată cu opt zile. El pedepsise pe Sun numai pentru întârzierea scrisoarei. Și-apoi la ce-ar fi putut să 'l intereseze o scrisoare ?.. Nu putea să 'i producă nici uă emoțiune !.. Kin-Fo, și emoțiune !..

Deci, el privea scrisoarea, dar cu cea mai mare nepăsare.

Plicul, de un fel de pânză scrobită, era lipit pe față cu diferite timbre postale de culoarea ciocolatei, care purtau ca egzergă o figură de om, de desuptul căreia erau țifrele de șase centime. Negreșit scrisoarea venea din Statele-Unite ale Americii.

— Bine !.. zise Kin-Fo, ridicând umerii ; o scrisoare de la corespondentul meu din San-Francisco !

Și el aruncă scrisoarea într'un colț al divanului.

Intr'adevăr, ce putea să 'l înștiințeze corespondentul său ? Că titlurile care compuneaă aproape averea lui întreagă, zăceau liniștite în casa Băncei Centrale

din California, că acțiunile lui se urcaseră cu cinci-spre-zece sau două-zeci la sută, că dividendele de plată întreceau pe cele din anul ecpirat, etc!...

Câte-va mii de dolari mai mult sau mai puțin nu puteau, să 'l miște din nepăsarea lui.

Dupe câte-va minute, Kin-Fo, reluă scrisoarea și rupse plicul, dar în loc s'o citească, el se grăbi să se uite la iscălitură.

— Tocmai!.. O scrisoare de la corespondentul meu! îngână el. E vorba de afaceri! Să las afacerile pe mâine!

Și pentru a doua oară Kin-Fo aruncă scrisoarea; când privirea lui fu izbită de un cuvânt pe pagina a doua, subliniat de mai multe ori. Cuvântul era *pasiv*, asupra căruia corespondentul din San-Francisco voise de sigur să 'i atragă atențiunea

Kin-Fo reluă atunci scrisoarea o citi de la început până la sfârșit, având pe față lui un fel de curiozitate ce era demnă de mirare pentru un om ca densusul.

Intr'un moment privirile i se încruntară; dar îndată ce sfârși cu citirea un suris de nepăsare se ivi pe buzele lui.

Kin-Fo se sculă, făcu vre-o două-zeci de pași prin odaie și se apropie de tubul acustic care 'l punea în comunicațiune cu Wang. Apropie cornetul de buze și era cât pe-acî să chîeme. Dar se opri, lasă să să 'i scape spirala de cauciuc și se așeză din nou pe divan.

Ei și!... făcu el!

Și în acest cuvânt apărea toată nepăsarea lui Kin-Fo.

El se apropie de o măsută, pe care era o cutie oblungă, și foarte frumos lustruită. Dar voind s'o deschiză, într'un moment se opri.

— Ce 'mi zicea ea în ultima scrisoare? cugetă Kin-Fo.

Și în loc de a deschide capacul cutiei el împinse un mic resort, ce se afla la una din extremitățile cutiei.

De odată se auzi o voce plină de farmec!

Iubite frățioare!... Nu mai sunt oare pentru tine ca floarea Mei-houa din prima lună, ca floarea zarzărului din a doua, ca floarea persicului din a treia? Scumpă inimă de piatră scumpă, îți trămit o mie, zece mii de sărutări!

Era vocea unei femei tinere, ale cărei dulci cuvinte le repeta fonograful.

„Dragă surioară!“ zise Kin-Fo.

Apoi, deschizând cutia, scoase din aparat hârtia, liniată cu dungă, care reproducesse inflecțiunile unei voci depărtate, și o înlocui cu alta.

Fonograful era atunci așa de perfecționat, că era de ajuns să vorbești cu voce tare, ca membrana să se impresioneze și ca sulul, pus în mișcare de niște roate cu dinți, să înregistreze vorbele pe hârtia aparatului.

Kin-Fo vorbi aproape un minut. Din Cauza vocei zale ênsă, tot-d'auna liniștită, nu puteai să deduci sub ce impresiune, de bucurie sau de întristare, își formulase el cugetarea.

Kin-Fo pronunță trei sau patru fraze. După aceasta el opri mișcarea fonografului, scoase hârtia, pe care se imprimasera niște linii oblice, corespunzând cuvintelor pronunțate; apoi puse hârtia într'un plic și scrise de la dreapta spre stânga următoarea adresă:

Doamna Li-u,

«Șoseaua Cha-Coua»

Peking

Apoi sună clopoșelul și servitorul însărcinat cu corespondința veni. Kin-Fo îi porunci să ducă imediat scrisoarea la poștă.

Un ceas dupe aceea, chinezul dormea strângând în brațe o *tchou-fou-jen*, un fel de pernă de trestie impletită, care ține în paturile chineze o temperatură mijlocie, foarte trebuincioasă în acele locuri călduroase.

CĂPITOLUL V

Răspunsul lui Kin-Fo către Lê-ou

— Nu e nici o scrisoare pentru mine?

— Nu, Doamnă!...

— Ce încet trece vremea, bunico!

Ast-fel, pentru a zecea oară în acea zi, încântătoarea Lê-u, făcea această întrebare în buduarul casei sale de pe șoseaua Cha-Coua, din Peking. Bunica, care îi răspundea, și căreia îi dădea acest nume obicinuît în China pentru servitoarele de-o vârstă respectabilă, era bîrfitoarea și neplăcută Domnișoară Nan.

Lê-u se măritase la opt-spre-zece ani cu un literat din cei mai renumiți, colaborator al faimosului *Sse-Khou-Tsuane-Chou*.⁽¹⁾ Acest savant era de două ori mai vîrstnic decît dînsa și muri dupe trei ani de la această căsătorie nepotrivită.

Ast-fel dar, tînera văduvă, la vîrsta de două-zeci și unu de ani se vîzu singură în lume. Kin-Fo o vîzuse în acel timp cu ocaziunea unei călătorii ce făcuse la Peking. Wang, care o cunoștea, atrase luarea-aminte a elevului său asupra celei drăgălașe femei. Kin-Fo, încetul, cu încetul se vîzu dominat de idea ce îi șoptea să se căsătorească cu frumoasa văduvă. Lê-u, priimi cu multă plăcere propunerea ce îi se făcu. Și iată cum căsătoria, hotărâtă spre marea mulțumire a filosofului, trebuia să se sărbătorească îndată ce Kin-Fo, ar fi ajuns la Peking.

Faptul nu e obicinuît, ca în Cerescul Imperiū, văduvile să se mărite, — nu doar că ele nu doresc aceasta ca și semenile lor din occident, dar pentru că această dorință are prea puțină părtași. Dacă Kin-Fo, făcea eccepțiune de la regulă, o făcea pentru că, după cum știm, era un original. Lê-u măritată pentru a doua oară, este adevărat, că nu mai avea dreptul a trece pe sub *paë-lus*, un arc comemorativ ce se ridică adese ori după perunca Impăratului, pentru ca să treacă pe sub dînsul femeile care ar fi rămas credincioase bărbaților morți; ast-fel de egzemplu: văduva Sung, care nu voi să se mai despartă de mormîntul bărbatului său, văduva Koung-Kiang, care își tăiasă un braț, văduva Yen-Tchiang, care se desfigurase spre semn de durere conjugală și altele. Dar Lê-u nu cugetă că cei două-zeci de ani ai săi trebuie să-i sacrifice unor ast-fel de barbarii. Ea trebuia să își reinceapă viața casnică ce este cel mai fericit rol într-o familie chineză, să renunțe la toate vanitățile lumești, să se supue preceptelor cărței *Li-nun* asupra virtuților domestice, și cărței *Nei-tso-pien* asupra datoriilor căsătorii și în fine să își regăsească stima de care se bucură o soție care în clasele înalte nu este o sclavă, după cum

(1) Acest uvrăgiu, început la 1773, trebuie să formeze o sîtă șapte-zeci mii de volume, și peăe astăzi d'abia a ajuns la volumul șapte-zeci și opt de mii șapte sute trei-zeci și opt.

se crede. Apoi, Lé-u, deșteaptă, învățată, prevăzând ce loc va ocupa în viața bogatului ei pretendent și simțindu-se închinată spre dânsul, dorind a'î dovedi că fericirea este pe pământ, era foarte supusă noului său destin.

Savantul, la moartea sa, lăsase văduvei sale o avere îndestulătoare, — dar po-trivită. Casa de pe șoseaua Cha-Coua era modestă. Nesuferita Nan, însușea toate defectele corpului servitoresc, dar Lé-u era obișnuită cu greșelile ei, nu tocmai speciale servitoarelor din Imperiul Florilor. Tânăra femea ședea mai mult în buduarul său. Mobila ar fi fost foarte simplă, dacă n'ar fi fost împodobită de bogatele daruri, ce într'un timp de două luni soseaū neconținut de la Shang-Hai. Câte-va tablouri atâr-nate pe pereți, între care și un capo-d'operă al bătrânului pictor *Huan-Tse-Chian* ⁽¹⁾ care ar fi atras atențiunea cunoscătorilor, în mijlocul unor acuarele chi-nezești cu cai verzi, câini roșii și arbori albaștri, datoriți câtor va artiști moderni. Pe o masă invelită cu lac erau niște fluturi cu aripele întinse, de pe evantaliurile din celebra școală a lui *Swatow*. De tavan era atârnat un vas de por-celan din care atârnaū ghirlande de flori artificiale, făcute din măduvă de *Arabia papirifera* din insula Formosa, și ce rivalizează cu nenufarul alb, cu crizantema galbenă și cu crinul roșu de Japonia. La ferestre erau un fel de zăbrele de tres-tie, prin care străbate o lumină foarte dulce. Aci erau atâr-nate câte-va coliviї în formă de luntre, în care se jucaū cele mai frumoase păsări din India. În fine o mulțime de obiecte diferite dau buduarului cel mai frumos aspect.

— Nan!... A venit vre-o scrisoare?

— Ei, nu Doamnă!... N'a venit încă!

Lé-u era o femeie foarte drăgălașe. Frumoasă, albă, avea niște ochi dulci, încondeiați pe din afară, părul ei era negru, dichisit cu câte-va flori de persic prinse cu ace de pai verde; dinții îi erau albi și mici, sprincenile foarte puțin netezite cu un negru de China; ea nu se sulemenea, după cum făceau frumusețile Ceres-cului Imperiū, și nici nu 'și rumenea buzele, într'un cuvânt ea nu cheltuia nimic pentru vopseaua cu care curtea imperială arunca în vânt câte zece milioane de sapecī pe an. Tânăra văduvă nu avea trebuință de aceste frumuseți artificiale. Ea eșea foarte rar din casa ei de pe șoseaua Cha-Coua, și chiar când eșea, era o mare deosebire între dânsa și toate celelalte femei chineze.

Cât despre îmbrăcăminte ce purta Lé-u, era foarte simplă și cu toate astea foarte elegantă. O rochie lungă din patru foi, garnisită cu un volan brodat, pe de-asupra o jupă plisată, un pantalon încins cu un brâu de mătase și legat d'a-supra unor ciorapi de matase *nankin*: încălțăminte a'î erau niște pantofi brodați cu

(1) Renumele marilor măestri s'au transmis pêne la noi prin trațiuni, demne de toată atențiunea. Se zice, de egzemplu, că în secolul al III-lea, un pictor, Tsao-Rouh-Ying, terminând un evantaliu pentru Impăratul, găsi de cuviință a pune ici și colo câte-o muscă și avu plăcerea să vază pe Majestatea sa luându-și batista ca să le vâneze. Tot atât de celebru a fost și Huan-Tse-Nen, care se ilustră căre anul o mie. Fiind însărcinat să decoreze zidurile palatului, el zugrăvi mai mulți fasaui. Intr'o zi, câți va trimiși străin, aducând ca dar Impăratului niște falconi, fură introduși în acea sală; falconii cum zăriră fa-sanii pe pereți, se repeziră asupra lor cu o repeziune furioasă și erau cât pe aci să'și spargă capetele.

perle. Toate acestea adăogaŭ la frumuseŭea tinerei vėduve, cu mˆnile delicate ŝi unghiile rozalbe.

Picioarele ei erau foarte mici, nu din obiceiul chinezoaicelor de a'ŝi strˆnge picioarele in calėpuri, dar erau mici din naturˆ. Acest obiceiŭ dureazˆ de aproape ŝapte sute de ani, ŝi se datoreŝte de sigur unor prinŭese cu picioarele mari. Aceasta inŝˆ, impiedicˆ mersul, predispune la anemie, ŝi chinezele o fac numai ca sˆ fie plˆcute bˆrbaŭilor.

Acest obiceiŭ s'a continuat zilnic aproape de la cucerirea tartarˆ. Astˆ-zı se mai gˆsesc abia trei femei din zece, care sˆ se supue de la naŝterea lor acestui regim ce tinde a le desforma picioarele.

— E cu neputinŭˆ sˆ nu vie astˆ-zı scrisoare! zise Lė-u. Vezi bunico, dute de vezi.

— N'a venit nimic!.. rėspunse cu obrˆzuicie domniŝoara Nan, care eŝi din odaie bombˆnind.

Lė-u voi sˆ lucreze, ca sˆ 'ŝi mai treacˆ vremea. Poate chiar-sˆ se gˆndeascˆ la Kin-Fo, fiind-cˆ in acel moment ıi broda o pereche de pantofi de un fel de postav, ŭsut de obiceiŭ numai de femeile chineze. Dar lucrul ıi cˆzu din mˆnˆ. Se sculˆ, luˆ dintr'un cornet cˆte-va paste, pe care le ronŭai a lene: apoi deschise o carte, *Nushun*, un fel de cod pentru instrucŭiunea femeii.

„Dupˆ cum primˆvara este timpul cel mai favorabil muncitorului, tot astfel ŝi ivirea zorilor este momentul cel mai propice al zilei.

„Scoalˆ-te de dimineatˆ, ŝi nu lˆsa sˆ te rˆpeascˆ dulceaŭa somnului.

„Ingrijeŝte-ŭi cˆnepa ŝi duzii.

„Toarce fˆrˆˆ incetare mˆtasea ŝi bumbacul.

„Virtutea femeii stˆ in muncˆ ŝi economie.

„Vecinii te vor lˆuda...”

De o datˆ cartea se inchise. Lė-u nu ınŭtelegea nimic din ceia ce citea.

— Unde-o fi el?... cugetˆ dˆnsa. Avea de gˆnd sˆ se ducˆ la Canton! S'o fi ıntors la Shang-Hai? Cˆnd va veni la Peking? Sˆ nu i sˆ fi ıntimplat ceva pe mare?... Dea zeiŭa Koanina sˆ fi scˆpat!

Astfel ıŝi zicea neliniŝtita femeie. Apoi privirile ei se ındreptarˆ asupra unui covor de masˆ, fˆcut cu multˆ artˆ din miŭ de bucˆtele ımpreunate, un fel de mozaic de stofe dupe moda portugezˆ, pe care era desenat *rˆtoiul mandarin cu familia lui*, simbol al fidelitˆtei. Apoi se apropiˆ de o glastrˆ cu flori, ŝi luˆ una dupe ıntimplare.

— A! zise ea, n'am luat floarea de salcie, emblema primˆverei, a tinereŭei ŝi a bucuriei! Am luat o *chrisantemˆ*, emblema toamnei ŝi a ıntristˆrei!...

Ea voia sˆ lupte cu orı-ce preŭ in contra neliniŝtei ce-o ıntrista. Harpa ıi apˆru ınaintea ochilor; degetele ei miŝcarˆ coardele; buzele ei pronunŭarˆ primele cuvinte ale cˆntecului *Mˆini-unite*, dar nu puturˆ sˆ mai urmeze.

Serisorile nu ıntˆrziˆu nici odatˆ astfel!... ıŝi zise Lė-u. Le citeam, cu inima plinˆ de emoŭiune. Auzind liniile nesimŭitoare ale hˆrtiei din fonograf, mi se pˆrea cˆ aud vocea lui!... Colea, acest aparat ımı vorbea, ca ŝi cum 'l-aŝi fi avut lˆngˆ mine.

ŝi Lė-u privea fonograful, pus pe un pedestal de reŝinˆ, semˆnˆnd in tocmai cu acela al lui Kin-Fo din Shang-Hai.

Când vorbeau amândouă, pare că vorbeau chiar stăpânii lor, cu toată distanța, ce'î despărțea... Dar în acel moment aparatul amuțise, și nu spunea nimic despre acela care lipsea.

Peste o clipă, bătrâna intră.

— Iată scrisoarea!... zise ea.

Și Nan ieși după ce dete stăpânei sale un plic cu timbrul poștei din Shang-Hai.

Lé-u surise. Ochișii ei se aprinseră de o vie strălucire. Rupse plicul, fără a pierde un moment, dupe cum făcea mai tot d'auna când primea câte o scrisoare de la Kin-Fo.

Plicul nu conținea o scrisoare, ci o hârtie cu sgêrietur oblice, ce fiind așezată în fonograf reproducea toate inflecțiunile vocei omenești.

— Ah!... Așa 'mă place!... strigă Lé-u cu cea mai mare bucurie. Eram sigură că trebuie să vie.

Hârtia fu așezată pe sulul fonografului și întorcând roata, Lé-u auzi următoarea voce cunoscută:

„Dragă surioară!...

Nenorocirea a răpit bogățiile mele, dupe cum vântul răpește foile plăpânde ale toamnei!... Nu voi să te unesc cu mizeria mea!... Uită pe acel care e nenorocit pentru tot d'auna!...

Disperatul tău

Kin-Fo.

Ce lovitură pentru biata femeea!... Viața, ce o aștepta trebuia să fie mai amară ca gențiana! Da!... Vântul luase cu averea bărbatului iubit și ultimele ei speranțe. Se stinsese oare și amorul lui Kin-Fo pentru tânăra văduvă?... Iubita lui nu credea că aurul poate fi comparat cu amorul! Sărmana Lé-u! Ea semăna acum cu o căprioară sprintenă care aleargă până ce se 'nmoaie picioarele și cade zdrobită!...

Ea chemă pe Nan — dânsa intră i conduse pe stăpâna sa la patul ei. Dar, cu toate că acest pat era încălzit într'un mod artificial, sărmana Lé-u simțea un mare frig. Cât de lungi 'i se părură cele cinci veghieri ale acelei nopți de nedormire!...

(va urma)

Th. M. Stoenescu.

În steaua Dunărei de la 23 Octombrie găsim următoarea poezie pe care o reproducem.

Poetului

ALEX. A. MACEDONSKI

Cu o liră fără seamăn
 înzestrat de-a ta ursită,
 Te jertfești pentru-omenire
 și lovind în ce e rău,

Tu puî lacrimi chiar în zîmbet,
 și din inima'ți zdrobită
 Scoți o sfântă armonie,
 dar devii gealatul tău!

Sufletu'ți la ori-ce vorbă
 împrumută aripă repezi,
 Însă n'ai melancolie
 nici duioase suspinări,
 Și când plângi p'ai tinereței
 ani frumoși, acuma veștezi,
 Nu verși lacrimi mincinoase
 ci amarnici sfâșieri!

Vai! și care'ți-e resplata,
 o poet al suferinței?...
 Care daruri nestimate
 vei primi p'acest pământ?...
 Ce 'ți va da pământul, lumea,
 ca ales al providinței,
 De cât lumea, — defăimare,
 și pământul — un mormânt?

Cântă însă! Sunt și inimi
 ce vor ști să te iubească,
 Tu ce ești al cugetărei
 înainte - mergător!
 Pizma, n'are ca să poată
 vocea ta s'o 'nnăbușească,
 Căci în lume, suferința,
 te-a sfințit nemuritor!

Viena, 1882.

Mauriciu Vechsler

Amicului meu
 LOCOTENENT I. N. IANCOVESCU

Ai plecat... cu tine ȋnsă, veselie 'și luă zborul...
 Tu mi-ai zis „la revedere pe curând“, — dar n'ai știut

Că această mângâiere n'a putut a rupe norul
Ce pe fruntea mea căzuse, — și ca vis ai dispărut!

Despărțirea, scumpe amice, este grea și fioroasă :...
Fii luat de-această lume, sau de moartea uricîoasă
Este tot acelaș lucru, — și atuncea, — de-un fior,
Cel rămas, coprins se află și hrănește-acelaș dor!

A. G. Anino.

SURORILE
de
CARITATE (1)

Durerea cu-aripele 'ntinse
In lumea largă a plecat,
Și lumea 'ntreagă o cuprinse
Și multe lacrimi a vărsat
Și multe flori a scuturat...

In calea voastră v'a eșit
Cu frigul iernei îmbrăcată,
Dar voi v'ați adunat pe dată
Și sub picioare ați strivit
Scheletul ei cel gârbovit!

De-atunci in lumea de dureri
Voi ștergeți lacrimi arzătoare
Din ochii celui care moare
Fiind un cer de mângâieri
In jurul celor intristați
Și 'n ochii lor cei lăcrămați!

Din cer de unde locuiți
In lume voi ați fost chemate
Să fiți surori de caritate...
In cer cu ângerii trăiți
Iar jos cu cei nenorociți...

Dem. Constantinescu

---

(1) Cu toate cele câte se spun de către *bătrîni* sau de către *tineri îmbătrîniți*, poezia nu moare, — n'a murit; — Ea n'a murit de cât in inima *tinerilor-bătrîni* sau a *bătrînilor-netineri*. In locul unui talent ce se stinge sau adoarme, zecile altele se ivesc. D. Dem. Constantinescu, este unul din aceste talente, și, precum am spus'o in tot d'auna despre mulți tineri cu merit ce ag debutat in revista noastră și s'au făcut astfel cunoscuți, afirmăm și astăzi că in d. Constantinescu, egzistă un larg și luminos viitor poetic. Nota „Red.“

Ţitim în Binele Public de la 20 Noembre, sub rubrica *Curierul Bucureştilor* semnat de d-l Dem. Constantinescu, absolvent în Medicină, următoarele :

Ce vor zice cei de la „Contimporanul,“ când vor auzi de aceasta ? Ei care sfăşie pe *Autorul nopţii din Noembre*, pe d-l Al. A. Macedonski, care, fără ca să ecsagerăm, este singurul care mai întreţine suflarea cea perdută a literaturii noastre.

Căci toţi sunt absorbiţi în afaceri de tot felul, iar literatura este pentru mulţi, o afacere de a doua mână şi fără nici o importanţă.

„Contimporanul,“ atacă pe d. Macedonski şi 'l critică fără să'l analizeze.

Aceasta este o critică de un noū soiū : de a zice : este negru pentru că aşă voiū eū să fie, şi nu e alb pentru că nu vroiū eū să fie.

Intre altele, şi la cestiunea cu naşterea viermilor din cadavre, „Contimporanul“ zice că sunt nişte muşte, ce dau nascere acelor viermi, par'că cadavrul n'ar fi asemenea o cauză a naşterii viermilor.

Şi uită că microbii contribuiesc prin fermentaţie la spontaneiparitate.

Şi mai uită, pentru a se încredinţa de aceasta, ecsperienţele lui Pasteur cu Milne Edwards, cum şi studiul d-lui dr. Decaisne din „l'Univers illustré.“

A. MR. LE CONSEILER D'ETAT BOICEAU

Secrétaire d'Etat au Dépt. de l'Instruction publique et des Cultes du Canton de Vand.

Losque triste et rêveur, bien loin de la patrie
 Nous laissons s'échaper de notre âme attendrie
 Un soupir vers ces lieux où dorment les aïeux,
 Vous ne pouvez savoir quels accords merveilleux
 Votre voix, doucement sonore et fugitive,
 Apporte à notre oreille un instant attentive.
 Monsieur, vous parlez de ce lac enchanteur,
 Et vous nous rappelez la beauté, la grandeur
 De ce panorama bordé de hautes cimes,
 Et vous vous écriez avec des mots sublimes :
 „Qui pourrait l'oublier notre lac au flot pur !“
 Personne ! Dans nos cœurs cette plaine d'azur
 Que toujours le soleil à l'occident colore
 De mille feux rosés, où qu'il dore à l'aurore,
 Ce lac, ce lac Léman dont les flots veloutés
 Baignent des bords amis des saintes libertés,
 Ce lac, immensité transparente et profonde

Où le ciel est moins bleu que la couleur de l'onde,
 Ce lac, qui le contemple une fois par hasard
 Le garde toujours pur au fond de son regard !
 J'ai vu d'autres climats, j'ai vu d'autres contrées,
 D'autres lacs, dont les eaux par le zéphyr moirées
 Caressaient d'autres bords aux agrestes contours.
 J'ai vu de l'Orient les jardins et les tours
 De ces blancs minarets pointant dans la verdure
 Comme une sentinelle au sein de la nature !
 Des dômes byzantins, de leurs coupoles d'or,
 De ces palais géants que l'on admire encor
 Même après les avoir quittés ; de ces rivières
 Qui s'en vont, entraînant des lingots aurifères
 Dans les mille détours d'un cours capricieux,
 J'ai vu tous les aspects divins et gracieux.
 Mais, même en contemplant les splendeurs sans rivales
 Qui parent le beau ciel des nuits orientales,
 Je pensais doucement à d'autres bords charmants
 Je voyais en esprit d'autres enchantements :
 Là-bas, tout au lointain, se couchants sur les vagues
 Le soleil éclairait d'autres flots, — les bruits vagues
 Qu'on entend chaque soir en rêvant près des eaux
 Montaient s'harmonisant avec les chants d'oiseaux
 Qui saluaient Phoebé, l'astre des nuits splendides.
 Et là bas, tout au fond, ombrant les bords humides,
 Dessinant dans l'air pur leurs sommets sinueux,
 Et paraissant encor vouloir porter les cieux,
 Avec tous leurs glaciers, diamants gigantesques,
 Et leurs petits vallons ombrés et pittoresques,
 Les Alpes complétaient l'éblouissant tableau
 Dont l'Eternel tenait le sublime pinceau.

Louis Chardon.

Bucarest le 30 Oct. }
 12 Nov. } 81

„*Literatorul*“ a publicat în numărul trecut mai multe nume aparținând plutocrației. Această măsură administrativă o urmărim și în numărul actual. Trebuie o dată pentru tot d'auna să se afle de țara întreagă că tocmai oamenii bogați refuză de a citi aceia ce se scrie în literatura noastră. Nu voim să facem abonați cu sila, și dovadă că nu ținem la banii celor cari ne-au refuzat revista, este că le oferim de cap câte 20 lei noi, pe care îi ținem ori-când la dispoziția dumealor!—ensé,— nu e mai puțin adevărat că este rușine pentru România ca o revistă literară ca a noastră ce stă să intre în anul al patrulea și ce a publicat opere de mai toți scriitorii de valoare să nu aibă între cincă milioane de Români de cât 1,200 de cititori.—Repetăm aceia ce am spus adese-ori: *A nu voi o literatură Română este a nu voi o țară Română.*— Mulți au acuzat administrația noastră pentru măsura ce a luat; Nu au dreptate. După cum se publică numele celor care se abonează trebuie să se publice și al celor care nu se abonează. Listele noastre vor servi pentru facerea istoriei intelectuale a epocii. Din ele, se va vedea în ce stare morală se află societatea Română 'n anul 1882;—se va vedea cum oameni care se bucură de câte 10 și 20 miî galbeni venit refuză de a plăti 20 lei pe an pentru a se abona la unica revistă literară ce apărea în capitală în acel timp;—se va vedea de asemenea că oamenii care au sprijinit'o au fost tocmai cei săraci!

Prinți Ghika, Bibescu, și alții, părinții voștri au fost prinți Români, dar d-v. v'ați înstreinat de țară,—înstreinați să rămâneți.

Vom urma de-a rândul a publica numele tuturilor bogaților noștri cărora nu le este rușine să aibă toate revistele și romanele libere pe masă, dar un jurnal Românesc nu 'l-au.

Cu această ocazie suntem datorii a spune că d. Doctor Alexianu, om eminent și luminat, din eroare a fost trecut în lista acelor care nu au voit să se aboneze.

Inconjurăm și în numărul acesta cu un chenar negru pe toți aceia care au refuzat să se aboneze la revista noastră, nu în semn de doliu, căci pe asemenea oameni nu 'i-am plânger ci pentru că ne lipsește culoarea roșie, de care toți aceia ce nu iubesc literatura romană și o desprețuesc, aparțin, cu saū fără voie. Prin aceasta, se nu se crează că facem politică: facem numai istorie. În adevăr, când în Franța eșafodul se înființase așa în cât zece saū două-zeci de mașine ale lui Guillotin nu mai erau îndestulătoare ca să doboare capetele oamenilor conduși acolo de anarhia socială,—după ce toți nobilii căzură,—anarhia se asvîrli asupra ei enséși. Atuncea, din 'naintea tribunalelor revoluționare ale opiniei publice în delir, nu mai fu virtute care să fie virtute, talent care să fie talent, geniū care să nu cază sub apăsarea demenței populare. Și în acel timp, se înțelege de la sine, că literatura în loc de a înflori se rezuma întreagă, în niște declamări sëlbatice saū umflate ale celor care purtau boneta Phrigiană.

André Chenier căzu pe eșafod și dirpreună cu densusul, ultima schinteie de rațiune a Franței se duse. Astă-zî trăim în aceiași epocă la noi în țară, cu deosebire că sângele nu curge. Roșii dar, vom numi pe aceia cari s'au înjghiebat în acest mers fatal, și prin urmare, în lipsă de roșu, cu negru îi vom încadra ori de câte ori le vom publica numele.

D-l D. V. Polizu. Advocat	„ Al. Costescu.
„ B. Brezeanu	„ Mihail Balș.
„ I. Fronescu. Susceptor	D-na Alecsandrina Catargiu.
„ Em. Farchy.	D-l M. Lalescu.
„ George Tamara.	„ C. Demetrescu.
„ Emanuelle Grădișteanu	„ Elias Frately.
„ C. Bobéica.	„ Const. Ionescu.
„ G. Liciu.	„ Ilie Atanasiu.
„ Al. Boiarol.	„ Hagi I. Dimitrief.
„ Spiridon Iorceanu.	„ C. Poroineanu.
„ Anton Carp.	„ Gr. Vulturescu.
„ Menelas Gherman.	Sf. Sa Archer. Silvestru Pitișteanu.
„ N. Mandrea.	D-l Dr. Brânză.
„ G. Danielopol.	D-na Paulina Zaharescu.
„ Clement Radoviči.	D-l Dr. Drăghiescu.
„ Dobriceanu.	

ERATA

În pagina 547, de la fraza a cincea, textul se va citi astfel:

„De sigur că acești domni or fi oameni de ispravă dar oameni de litere nu au devenit prin faptul că dd. Maiorescu și Alecsandri au consimțit ași asocia numele cu ale dumnealor. — Acestea zise, — cu rizicul de a fi insultat prin gazete, — voiți spune că premiul s'a acordat de astă-dată unui tînăr, — d. I. I. Roșca, — tînăr, însă în acelaș timp o nulitate perfectă.“

La pagina 544 rëndul I din text să se citească:

„Iată“ în loc de „tată“.

POST-SCRIPTUM

În numărul viitor vom da seama de mai multe cărți ieșite de sub presă. Ne-am făcut o regulă să lăsăm să se adune mai multe și pe urmă să vorbim de ele. Între altele, avem de făcut o recenziune ultimului volum din operele complete ale d-lui V. A. Urechiă, al unei cărți didactice a d-lui Xenopolu, și a trei alte broșuri, — tot de școală, — cu multă pricepere scrise de d. Strejanu, profesor la liceul din Craiova.

Tot în numărul viitor, vom avea ocaziune să vorbim și de puternica acțiune ce Comitetele noastre au în mai toate județele și mai ales în Rîmnicu-Velcei, unde mulțumită distinselor artiste, domnișoara Caliopei Zographos, care, a bine-voit a priimi Președința aceluși Comitet, avem dreptul să sperăm, că Societatea noastră va câștiga în cîrînd un număr însemnat de membri.

PETRACHE IOAN. MARE MAGAZIN DE COLONIALE, COMESTIBILE SI DELICATESE

Calea Victoriei, vis-à-vis de Palatul Regal.

A sosit pentru sezonul de iarnă tot felul de conserve, din cele mai escelente; brânzeturi străine și indigene, precum: Roquefort, Brie, Camembert, Port du Salut, Mont d'or, Gervais, impérial, Iimburg, Liptauer, Chester, Crème de Hollande, Stilton, Crema Regală, etc. Un bogat asortiment de cărnuri afumate, piepți de găscă, Diferite marinade, de Barbună, Hiel, Aal-Fisch, Aal-Fich cu gelatină. — Sosese mereu stridii proaspete de Ostanda și Constantinopol, Iere proaspete, moi și tescuite de morun; Iere de chefal, păstrăvi afumate și tot felul de pești. — Vinuri și liqueruri din cele mai alese. — Ceaiuri chinezesti, rusești de caravană și de Popov; pezmeci din cele mai numite fabrici străine. In curând sosește pește proaspăt de Constantinopol. — Tot la acest magazin se afla de vânzare cu ocau vin roșu și alb de calitate superioară.

Preciuni foarte moderate cari desfid orîce concurență.

Onor. Public, care va bine-voi să viziteze acest magazin, va rămene pe deplin satisfăcut, nu numai de bunătatea și calitatea mărfii dar și de un serviciu prompt și onest.

AVIS D-LOR ABONAȚI

D-l C. C. Dateulescu din Rîmnicu-Serat, autorul tratatului de Horticultură, care a pînă cu prețul de 4 fr. in loc de 5, primul său volum intitulat Florile, tuturor d-lor abonați ai Literatorului. — Domnii abonați care vor bine-voi să aibă acest volum cu prețul redus, se pot adresa chiar la d-l C. C. Dateulescu în Rîmnicu-Serat, trimițînd și costul. Din parte-ne mulțumim d-lui Dateulescu pentru această grațitudine.

ANUNCIURILE ADMINISTRATIUNEI

D-nii membrii care și schimbă locuința sunt rugați a ne încunoștința, pentru a nu se perde numerile pe la poșta.

Domnii membrii care încă nu și-au achitat cotizatiunile sunt rugați a se desface de o mică datorie, căci ne sosește anul viitor.

Onorabilele Comitete ale Societății Literatorului, care încă nu și-au înaintat administrațiunii rezultatele lor, sunt rugate a ne încunoștința de acele rezultate.

Domnii sau doamnele, care și-au primit invitațiunile de a forma comitete prin județe, sunt rugați a ne răspunde.

Domnii care și-au refuzat ultimul număr fără a ne înapoia și pe cele neplătite, sunt rugați a ne trimite numerile sau costul lor, căci alt-tel îi vom publica.

A apărut și se află de vânzare la principalele librării din capitală și în toate, precum și la librăria editoare Ig. Hajmann & Schönfeld în București: *Tratatul de Horticultură* de A. Maccdonski. — Un frumos volum de aproape 400 pagini în 8°, pregătit într-un mod foarte elegant, cu polă și bogată, foarte nimerit pentru cadouri. — prețul 6 lei.

Asemenea a apărut și un volum cuprinzînd *poezii complete de d-l Carol Șerob*. Prețul unui volum de aproape 400 pagini rilegat este de 4 lei; legat — polă și bogată 6 lei.

AVIS D-LOR MEMBRI

Diplomele fiind sub presă, încunoștințăm pe D-nii membrii activi și onorifici, că de anul-noi, se va espedia fie-cărui diploma cuvîntată.